

ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΕΡΕΙΠΙΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα τελευταία χρόνια η κατάσταση της Ελλάδας και των κατοίκων της αποδίδεται με όρους συνώνυμους της καταστροφής. Καθημερινές αναφορές σε αποδιαρθρώσεις και κατεδαφίσεις, σε διάλυση ή κατάρρευση απηχούν τα συνεχή πλήγματα που δέχονται οι δομές και οι πρόνοιες της κοινωνικής συγκρότησης, αλλά ταυτόχρονα, περιγράφουν κυριολεκτικά ένα τοπίο όπου η φθορά και η υπολειτουργία των χώρων τείνουν να γίνουν μόνιμα χαρακτηριστικά.

Η σύγχρονη πόλη αποτελείται από πολλά κατακερματισμένα τοπία, άδεια κτίρια και παρακμάζουσες υποδομές.

Δεδομένης της αύξησης των αστικών κενών και των εγκαταλελειμμένων χώρων, που προκλήθηκαν από την αποβιομηχάνιση, την εντατική και ανεξέλεγκτη αστικοποίηση αλλά και τις επακόλουθες οικονομικές κρίσεις, δημιουργείται πλέον μια νέα συνθήκη πλεονάσματος για τους χώρους σε αχρηστία, η συνθήκη των "σύγχρονων" ερειπίων.

Το αποτύπωμα των σύγχρονων ερειπίων στον συλλογικό βίο όπως και η εγγραφή τους στον αστικό ιστό, συνιστούν κοινωνικά ερωτήματα αλλά και παράγοντες μιας νέας αρχιτεκτονικής αυτοσυνειδησίας. Παράλληλα θέτουν προς διερεύνηση τις δυνατότητες μετασχηματισμού κι επανεμφάνισης των σύγχρονων αυτών ερειπίων που θα μπορούσαν να αναζωογονήσουν τα οικοδομικά αζήτητα. Ζητήματα όπως η σχέση της κτιριακής μάζας και του κενού, καθώς και η συγχώνευση λειτουργικών απαιτήσεων της πόλης με τα στοιχεία του παρελθόντος, θέτουν σαν απώτερο στόχο τον επανασχεδιασμό της.

ABSTRACT

Over the last years Greece's and resident's situation can be described with terms synonym to destruction. Daily reports of dislocations and demolitions, dismantling or collapse, express the damage which has been done on the structures and the society but in meanwhile it is described also as a situation where the deterioration and the hypo function of the places tend to be permanent characteristics.

Nowadays, a modern city consists of many fragmented landscapes, empty buildings and declined structures. Due to the increase of the residential gaps and the abandoned places, which were created from the deindustrialization, the tense and the uncontrolled residential but also the following economical crises, created a surplus of places that are not in use, in other words a stock of modern ruins.

The footprint of modern ruins in general livelihood and their registration in the residential net, produce social matters and also factors of a new architectural self-consciousness. Furthermore, this situation sets a new research area where potential transformation and recreation of the ruins are studied in order to refresh unwanted structures. Matters as the relation of the building's mass and space and the merge of a city's factuality with the marks of the past can refer to a city's reconstruction.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

INSTEAD_ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΕΙΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΛΟΗΣ- ΘΕΟΛΟΓΟΣ, ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ Π.Θ
ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΚΩΣΤΟΥΛΑ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η ολοκλήρωση της μεταπτυχιακής αυτής εργασίας θα ήταν αδύνατη χωρίς την πολύτιμη υποστήριξη του καθηγητή μου, Λόη Παπαδόπουλου. Του χρωστάω ένα τεράστιο ευχαριστώ για την αμέριστη συμπαράστασή του και την καταλυτική βοήθειά του με τις γνώσεις και τον χρόνο που μου αφιέρωσε όλους αυτούς τους μήνες. Ένα μεγάλο ευχαριστώ επίσης στα αγαπημένα μου πρόσωπα και στην οικογένειά μου, για όλη αυτή την στήριξη που μου έδειξαν αυτά τα χρόνια, που χωρίς αυτή, δεν θα είχα καταφέρει τίποτα. Επιπλέον ένα μεγάλο ευχαριστώ στον Γιάννη και στους φίλους μου για την κατανόηση και την αγάπη τους. Τέλος, τους φίλους που με βοήθησαν, ο καθένας με τον τρόπο του.

"... Το φως αυτό χρειάζεται, μια μέρα για να γίνη μια δόξα κοινή, μια δόξα πανανθρώπινη, η δόξα των Ελλήνων, που πρώτοι, θαρρώ, αυτοί, στον κόσμο εδώ κάτω, έκαμαν οίσιτρο της ζωής τον φόβο του θανάτου".

*- Ανδρέας Εμπειρικός, Εις την οδών των Φιλλελλήνων,
(από την Οκτάνα, Ίκαρος, 1980)*

Τα τελευταία χρόνια η κατάσταση της Ελλάδας και των κατοίκων της αποδίδεται με όρους συνώνυμους της καταστροφής. Καθημερινές αναφορές σε αποδιαιρθρώσεις και κατεδαφίσεις, σε διάλυση ή κατάρρευση απηχούν τα συνεχή πλήγματα που δέχονται οι δομές και οι πρόνοιες της κοινωνικής συγκρότησης, αλλά ταυτόχρονα, περιγράφουν κυριολεκτικά ένα τοπίο όπου η φθορά και η υπολειτουργία των χώρων τείνουν να γίνουν μόνιμα χαρακτηριστικά.

Η σύγχρονη πόλη αποτελείται από πολλά κατακερματισμένα τοπία, άδεια κτίρια και παρακμάζουσες υποδομές. Δεδομένης της αύξησης των αστικών κενών και των εγκαταλελειμμένων χώρων, που προκλήθηκαν από την αποβιομηχάνιση, την εντατική και ανεξέλεγκτη αστικοποίηση αλλά και τις επακόλουθες οικονομικές κρίσεις, δημιουργείται πλέον μια νέα συνθήκη πλεονάσματος για τους χώρους σε αχρηστία, η συνθήκη των "σύγχρονων" ερειπίων.

Το αποτύπωμα των σύγχρονων ερειπίων στον συλλογικό βίο όπως και η εγγραφή τους στον αστικό ιστό, συνιστούν κοινωνικά ερωτήματα αλλά και παράγοντες μιας νέας αρχιτεκτονικής αυτοσυνειδησίας. Παράλληλα θέτουν προς διερεύνηση τις δυνατότητες μετασχηματισμού κι επανερμηνείας των σύγχρονων αυτών ερειπίων που θα μπορούσαν να αναζωογονήσουν τα οικοδομικά αζήτητα. Ζητήματα όπως η σχέση της κτιριακής μάζας και του κενού, καθώς και η συγχώνευση λειτουργικών απαιτήσεων της πόλης με τα στοιχεία του παρελθόντος, θέτουν σαν απώτερο στόχο τον επανασχεδιασμό της.

Over the last years Greece's and resident's situation can be described with terms synonym to destruction. Daily reports of dislocations and demolitions, dismantling or collapse, express the damage which has been done on the structures and the society but in meanwhile it is described also as a situation where the deterioration and the hypo function of the places tend to be permanent characteristics.

Nowadays, a modern city consists of many fragmented landscapes, empty buildings and declined structures. Due to the increase of the residential gaps and the abandoned places, which were created from the deindustrialization, the tense and the uncontrolled residential but also the following economical crises, created a surplus of places that are not in use, in other words a stock of modern ruins.

The footprint of modern ruins in general liveliness and their registration in the residential net, produce social matters and also factors of a new architectural self-consciousness. Furthermore, this situation sets a new research area where potential transformation and recreation of the ruins are studied in order to refresh unwanted structures. Matters as the relation of the building's mass and space and the merge of a city's factuality with the marks of the past can refer to a city's reconstruction.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	
ΣΤΟΧΟΣ	
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	
ΕΡΕΙΠΙΑ	
ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΕΡΕΙΠΙΑ	
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ	
ΑΣΤΙΚΗ ΣΥΡΡΙΚΝΩΣΗ	
ΤΥΠΟΛΟΓΙΕΣ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΕΡΕΙΠΙΩΝ	
-ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΚΕΛΥΦΩΝ	
-ΥΠΟΛΟΓΙΑ ΗΜΙΤΕΛΩΝ ΟΙΚΟΔΟΜΩΝ	
-ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ	
ΒΟΛΟΣ. ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΕΡΕΙΠΙΩΝ	
ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΑ ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΕΡΕΙΠΙΑ	
ΕΠΕΜΒΑΣΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΥ ΚΕΛΥΦΟΥΣ	
-ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ	
-ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ	
_ΒΑΣΙΚΟΙ ΧΕΙΡΙΣΜΟΙ	
_ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ	
_ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	
ΕΠΕΜΒΑΣΗ ΗΜΙΤΕΛΟΥΣ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣ	
-ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ	
-ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ	
_ΒΑΣΙΚΟΙ ΧΕΙΡΙΣΜΟΙ	
_ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ	
_ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	
ΕΠΕΜΒΑΣΗ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ	
-ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ	
-ΧΕΔΙΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ	
_ΒΑΣΙΚΟΙ ΧΕΙΡΙΣΜΟΙ	
_ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ	
_ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	

Η κρίση έχει πλήξει το δυνατό χαρτί, της βάνουσα συγκροτημένης ελληνικής πόλης, το άμεσα συνδεδεμένο με τη μικρομεσαία επιχειρηματικότητα, σφρίγος της. Τα καταστήματα που κλείνουν, οι χώροι που εγκαταλείπονται και τα αυξανόμενα σημάδια υποβάθμισης, δημιουργούν νέα υλικά και συμβολικά συμφραζόμενα στο αστικό τοπίο. Με ανάλογους ρυθμούς, στις περιαστικές ζώνες αλλά και κεντρικά του αστικού ιστού, ημιτελείς κατασκευές και κλειστές παραγωγικές εγκαταστάσεις αθροίζονται στα κουφάρια της αποβιομηχάνισης και της μετανάστευσης επιχειρήσεων των προηγούμενων δεκαετιών. Η εγκατάλειψη και η αχρηστία είναι αυτές που επιφέρουν τελικώς τη μεταβολή της ταυτότητας ενός κτίσματος κι επομένως τη μετατροπή του σε ερείπιο.

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας αποτελεί η διερεύνηση των σύγχρονων ερειπίων ως ένα συγκαιρινό ζήτημα του αστικού σχεδιασμού αλλά και ως σημαντικό κεφάλαιο για την επίλυση κρίσιμων ζητημάτων στον αστικό χώρο. Το συνεχώς αυξανόμενο ενδιαφέρον και η έρευνα στα θέματα της αστικής αναζωογόνησης εγκαταλελειμμένων κτιρίων- ή, ευρύτερα, χώρων των οποίων η πρότερη χρήση και δραστηριότητα έχει εγκαταλειφθεί- έχει οδηγήσει σήμερα στην ανάπτυξη καινοτομιών σε τεχνολογικό, περιβαλλοντικό και θεσμικό επίπεδο, που επιτρέπουν την αποτελεσματική επανένταξη τους στην πόλη, με ευεργετικά για αυτήν αποτελέσματα.

Η ανερχόμενη τάση διεκδίκησης και επαναπροσδιορισμού αυτών των χώρων αναδεικνύει αφενός την προβληματική σχετικά με τις αξίες και τα πρότυπα του υλισμού που συντηρούνταν ως τώρα, κυρίως στις καπιταλιστικές κοινωνίες και αφετέρου στοχεύει με την επιλογή του αναξιοποίητου κτιρίου, στον επαναπροσδιορισμό μιας ολόκληρης περιοχής. Επιχειρείται λοιπόν, με αφορμή και το ενδιαφέρον που εκφράζεται διεθνώς για έννοιες όπως η μνήμη, η νοσταλγία, το ερείπιο και την αστική υποβάθμιση, μια προσέγγιση της σχέσης του ανθρώπου με τη φθορά και την αισθητική της αλλά και της σχέσης του με το ίδιο το ερείπιο, όπως αυτό καθορίστηκε ιστορικά αλλά και πιο πρόσφατα, στην εποχή μας. Μέσω της διατήρησης των αναμνήσεων του παρελθόντος δημιουργείται μια μετάβαση στο παρόν μέσω της οποίας εκτίθεται το δομημένο περιβάλλον και αναλύονται ορισμένοι τρόποι διατήρησης του ενεργού ρόλου της προτεινόμενης κατασκευής στο εκάστοτε παρόν, έτσι ώστε η διαρκής οικειοποίησή της να οδηγήσει μακροπρόθεσμα στη νοηματική αποδόμηση του ερειπίου προς όφελος της πόλης. Τέλος, μέσω της προσαρμογής-συγχώνευσης της νεώτερης έκφρασης της πόλης στην ιστορική φυσιογνωμία της, επιχειρούνται κάποιες ελεγχόμενες προσαρμογές ώστε να συνδέσουν το παρελθόν με το παρόν και προσφέρουν την σύγχρονη ταυτότητα στην ιστορική εξέλιξη της πόλης. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της «όσμωσης» μιας παραγωγικής δραστηριότητας των πανεπιστημίων. Σκοπός της κίνησης αυτής είναι η δημιουργία ενός νέου κώδικα αστικού ιστού, που αποτελείται από πυρήνες αναδυόμενου κοινωνικού δικτύου.

Ο επαναπροσδιορισμός των σύγχρονων ερειπίων στον αστικό ιστό και του σχεδιασμού τους ώστε να αντιμετωπιστεί η κρίση, είναι αναδεικνύοντας το κτιριακό απόθεμα της πόλης, συντελώντας στην εξοικονόμηση αδόμητου χώρου. Κυρίως, ενισχύει την συντήρηση προηγούμενων δομών, τη προστασία κτιριακής κληρονομιάς και την ενεργοποίηση των άδειων κελυφών, συμβάλλοντας παράλληλα στη διεύρυνση της τοπικής παραγωγικής βάσης, τη κοινωνική συνοχή, τη πολεοδομική, περιβαλλοντική και αισθητική αναβάθμιση μιας περιοχής και τέλος της ίδιας της πόλης. Μέσω της επαναξιολόγησης των κελυφών και την ανάθεση των χρήσεων τους σε φοιτητικές εστίες και λειτουργίες του Πανεπιστημίου, προσφέρουν ένα περιβάλλον υψηλής αισθητικής στους χρήστες που βρίσκονται ήδη σε αυτές αλλά μπορούν να προσελκύσουν νέους.

Στόχος της εργασίας είναι τα σύγχρονα ερείπια να ενταχθούν ξανά στον αστικό ιστό της πόλης και να πάρουν ξανά ζωή. Αυτό επιτυγχάνεται αρχικά από τον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό των κτιρίων που συντελεί σε μια νέα αστική υπόσταση των κτιρίων αλλά και από την προγραμματική απόδοση χρήσης στα κτίρια αυτά, αυτή των φοιτητικών εστιών. Οι φοιτητικές εστίες, όπως και οι ομάδες που εξυπηρετούν αποτελούν πυρήνα ζωτικής σημασίας για μια πόλη. Τόσο σε κοινωνικό αλλά όσο και σε οικονομικό επίπεδο.

Η μεθοδολογία που ακολουθείται αφορά την θεωρητική έρευνα στη διεθνή και ελληνική βιβλιογραφία με αντικείμενο τη μελέτη των εγκαταλελειμμένων περιοχών για την κατανόηση της οικονομικής, πολιτιστικής οντότητας των σύγχρονων ερειπίων στην πόλη. Παράλληλα μελετώνται οι χωρικές πτυχές των ερειπίων αυτών και οι τακτικές επανένταξης ερειπίων και άδειων εγκαταλελειμμένων κελυφών στον ενεργό αστικό ιστό της πόλης. Η περιοχή μελέτης κινείται στον νοητό άξονα που συνδέει τις πανεπιστημιακές εγκαταστάσεις του Βόλου, όπου παρουσιάζει ενδιαφέρον καθώς περικλείει όλες τις τυπολογίες περιοχών και κτιρίων που λειτουργούν ως κύρια χαρακτηριστικά του αστικού ιστού, όπως πρώην βιομηχανικές περιοχές, οικιστικά σύνολα αλλά και εμπορικά κέντρα.

Επιπλέον, πραγματοποιήθηκε στην περιοχή μελέτης, η καταγραφή διαβάθμισης της ερείπωσης του αστικού ιστού και πιο συγκεκριμένα των εγκαταλελειμμένων κελυφών με σκοπό την αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης ερείπωσης της περιοχής του Βόλου. Εν συνεχεία έγινε η κατηγοριοποίηση των κελυφών σε τρεις τυπολογίες σύγχρονων ερειπίων με γνώμονα τον βαθμό ερείπωσης, την χρονική στιγμή ερείπωσης, την μορφολογία τους αλλά και την εκάστοτε χρήση τους. Βάση αυτών των τριών τυπολογιών προτείνονται επεμβάσεις, κυρίως συνθετικές όσον αφορά τις όψεις αλλά και στη διαρρύθμιση αυτών, ανάλογα με την εκάστοτε μορφολογία και ανάγκη του κτιρίου.

“Τα ερείπια είναι την ίδια στιγμή μια ισχυρή μεταφορική επιτομή και μια απτή μαρτυρία, όχι μόνο του νεκρού κόσμου αλλά και της περιοδικής και ρυθμικής ανάτασης σε μια νέα ζωή.”

-Salvatore Settis, *Το μέλλον του κλασσικού*, 2006.

Το ερείπιο αποτελεί ένα είδος χωρικού ίχνους της ανθρώπινης δραστηριότητας. Είναι περισσότερο υπολείμματα και υπενθυμίσεις. Αποτελεί ένα ενδιάμεσο τοπίο- τόπο χωρίς δικό του χαρακτήρα, αλλά παράλληλα εμπλέκεται και παίζει σημαντικό ρόλο στον αστικό ιστό της πόλης.

Η όψη των ερειπίων, εξ αντικειμένου ελλειπτική, μοιάζει να σκιαγραφεί εκείνο που τώρα, ως ανέπαφο, δεν υπάρχει. Αλλά η ρητορική αποδοτικότητα της εικόνας τους – γι’ αυτόν ακριβώς τον λόγο- μπορεί να είναι πιο υπαινικτική. Κάθε ερείπιο ιδεαλίζει άθελα του μια μορφή τέχνης και με αυτήν του την λειτουργία συμμετέχει, στη συνέχεια, στην αισθητικοποίηση όχι μόνο του «τότε» καιρού, αλλά και του παρόντος χρόνου.^[1]

1. Α.Ι.Δ. Μεταξάς, *Η ρητορική των ερειπίων*, Καστανιώτης, 2005, σελ.25

Κατά τον Aldo Rossi, "το συλλογικό και το ιδιωτικό στοιχείο αντιμάχονται και συγχέονται μέσα στην πόλη."^[2] Τα ερείπια είναι τόποι, που η ταυτότητα τους, σε ένα μεγάλο μέρος της, οφείλεται στην έκδηλη συνύπαρξη του ιδιωτικού και του δημόσιου. Είναι όλα εκτεθειμένα σε δημόσια θέα και χρήση όποτε οι συνθήκες το επιτρέπουν. Αυτό που ήταν τελείως ιδιωτικό, προσωπικό και δυσπρόσιτο, έχει γίνει τώρα σχεδόν δημόσιο.

Η ύπαρξη των ιχνών του παρελθόντος στην καρδιά των πόλεων και η συνύπαρξή τους με τα νέα αστικά τοπία, δεν είναι παρά μια μαρτυρία της πολυπλοκότητας των σημερινών πόλεων που εστιάζουν στην ερμηνεία και την διατήρηση της ετερότητας. Ο χώρος δομείται από μια σειρά αντιθετικά δίπολα όπως μορφή - περιεχόμενο, πλήρες - κενό, ιδιωτικό - δημόσιο, κτισμένο - άκτιστο, κλειστό - ανοικτό, παλιό - καινούριο. Η ανάγνωση του ερειπίου γίνεται με σκοπό να κατανοήσουμε την αλληγορική σημασία, των περίπου χώρων, που είναι ανοιχτοί σε επαναδιατυπώσεις, ακριβώς εξαιτίας του απροσδιόριστου χαρακτήρα τους, που τους διαφοροποιεί και τους καθιστά ενδιαφέροντες.

---

2. Aldo Rossi, *Η αρχιτεκτονική της πόλης*, University Studio Press, 1991, (Παπαδόπουλος Λόης, επιμέλεια)

Στην εργασία αυτή κατ' αρχήν τίθεται η κατανόηση των βασικών χαρακτηριστικών των σύγχρονων ερειπίων καθώς και των παραγόντων εκ των οποίων αυτά προήλθαν. Στη συνέχεια επιχειρείται η συρραφή του αστικού ιστού μέσω ενός ενιαίου λειτουργικού προγράμματος και προσβλέπει σε μια νέα αστική υπόσταση των ερειπίων.

Εστιάζοντας στη δομή και τα κελύφη της σύγχρονης ελληνικής πόλης, παρατηρείται έπειτα από ιστορικές μεταβολές, όπως αποβιομηχάνιση, αστικοποίηση και συνεχείς πολιτικό-οικονομικές εξελίξεις, η μετάβαση προς ένα άλλο χωρικό μοντέλο. Το σύγχρονο αστικό τοπίο σκιαγραφείται πλέον από αλόγιστα εξαπλωμένους ιστούς, ένα τεράστιο κτιριακό απόθεμα σε αχρηστία και μια νέα συνθήκη "έντασης" στα αστικά κέντρα. Ο σύγχρονος χάρτης της πόλης "σε κρίση" συντίθεται από σύγχρονα ερείπια όπως, άδεια καταστήματα και διαμερίσματα ή άλλα βιαίως ερειπωμένα κτίρια, λείψανα χαμένων συμβόλων και ανεκπλήρωτων υποσχέσεων μιας κοινωνικής ουτοπίας. Ένα συνονθύλευμα μελαγχολίας, νοσταλγίας για την ευδαιμονία του παρελθόντος, και "πένθους" για την απώλεια των κοινωνικών αξιών. Την ίδια στιγμή, έννοιες όπως η παρακμή του αστικού υποβάθρου, στοιχειοθετούν ένα διαφορετικό λεξιλόγιο ανάγνωσης και ερμηνείας του χώρου της πόλης.

Αυτή η νέα χωρική συνθήκη γεννά καινούρια πεδία μελέτης, χωρικών αλλά και εννοιολογικών αναζητήσεων, επαναπροσδιορίζοντας τις έννοιες του ερειπίου, της κατοίκησης. Μετά από σχεδόν έξι αιώνες ύπαρξης στον πολιτισμό, το ερείπιο εννοιολογικά δε συμβολίζει πλέον τη σοφία ή τη χαμένη γνώση, ούτε την αναπόφευκτη επιβολή της φύσης στον πολιτισμό. Αυτό που αποπνέει είναι ένα συνονθύλευμα μελαγχολίας, συμβολισμών, νοσταλγίας για την νεωτερικότητα και «πένθους» για την απώλεια των αξιών της ασφάλειας και της ευδαιμονίας του παρελθόντος.

Το φαινόμενο της συσσώρευσης «σύγχρονων» ερειπίων, που εντοπίζεται χωρικά στον Ελλαδικό χώρο όπως προαναφέρθηκε, αναδεικνύει μια ιδιαίτερη πτυχή τόσο του πολιτισμού και της ιστορίας της χώρας όσο και της μελλοντικής τους αντιμετώπισης. Στα διάσπαρτα βιομηχανικά κουφάρια κατά μήκος των εθνικών οδών, αλλά και εντός των ΒΙ.ΠΕ ή των αστικών κέντρων, στα εγκαταλελειμμένα χωριά της επαρχίας, αλλά και στις άδειες βιτρίνες των μεγάλων εμπορικών δρόμων ή στα άδεια πολυτελή διαμερίσματα, περιγράφεται πλέον «η Ελλάδα σε κρίση». Αποτελούν ουσιαστικά τις χωρικές εκφάνσεις όχι μόνο των οικονομικών μέτρων λιτότητας αλλά και της βαθιάς ματαιοδοξίας που χαρακτήρισε τις προηγούμενες γενιές σε οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο.

Επαναπροσδιορίζοντας τον ρόλο και την θέση των αστικών κενών στην σύγχρονη πραγματικότητα των αναπλάσεων, των “εξυγιάνσεων” των υποβαθμισμένων περιοχών, και της έντονης οικοδομικής δραστηριότητας που παρέμεινε ημιτελής προκύπτουν τρεις τυπολογίες σύγχρονων ερειπίων. Ακολούθως, παρουσιάζονται προτάσεις των τυπολογιών αυτών με σκοπό την ενεργοποίηση των κενών χώρων και την υγιή επανένταξή τους στον αστικό ιστό της πόλης.

Η οικονομική κρίση είχε ως συνέπεια οι ελληνικές πόλεις να εμφανίζουν έντονα σημεία συρρίκνωσης σε οικονομικό, χωρικό, κοινωνικό και δημογραφικό επίπεδο. Κύρια γνωρίσματα είναι το πλήθος των επιχειρήσεων που κλείνουν, τα κενά καταστήματα και γραφεία σε κεντρικούς δρόμους, τα κενά διαμερίσματα και κατοικίες λόγω μετανάστευσης κοινωνικών στρωμάτων προς φθηνότερες γειτονιές των πόλεων. Παρότι το ζήτημα των οικονομικών κρίσεων στην νεώτερη και σύγχρονη Ελλάδα έχει πολύ- απασχολήσει τους ιστορικούς και γενικότερα τους ερευνητές και μάλιστα πρόσφατα που τα προβλήματα της κρίσης έχουν οξυνθεί, το ζήτημα της επιρροής των οικονομικών κρίσεων στο πεδίο της αρχιτεκτονικής δεν έχει διερευνηθεί. Κάθε εποχή παράγει το δικό της λεξιλόγιο ανάγνωσης της πόλης. Αναμφισβήτητα οι οικονομικές κρίσεις επηρέασαν τη νεοελληνική Αρχιτεκτονική, με συγκεκριμένες αναφορές στις περιόδους των πτωχεύσεων. Το πεδίο της αρχιτεκτονικής παραγωγής και πιο ειδικά της κατασκευής κατοικίας εμφανίζεται να επηρεάζεται περισσότερο από ποτέ από την κρίση. Σαν αποτέλεσμα παρατηρείται έντονα η προβληματική στην διαμόρφωση μιας νέας συνθήκης και ο ρόλος της αρχιτεκτονικής σε αυτήν.

Το ότι “η πόλη είναι ζωντανός οργανισμός που προέρχεται από το παρελθόν, ζει το παρόν και προετοιμάζεται για το μέλλον”, αποτελεί μια αρχιτεκτονική έκφραση που εμφανίζεται να πρυτανεύει ως επιλογή κατά την διάρκεια των κρίσεων και χρησιμοποιείται ως μοχλός ανάπτυξης για την αντιμετώπιση της. Τελικά προωθείται η αρχιτεκτονική ως μια νέα, όπου θα πρωταγωνιστεί η επαναδιαπραγμάτευση χρήσεων γης ώστε να αποφεύγεται η μονολειτουργικότητα και να γίνεται μια σωστή διαχείριση των μεγάλων αστικών κενών με απώτερο πια στόχο την ενίσχυση της νέας- επόμενης αστικότητας. Ο σημαντικός ρόλος της πόλης στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη αλλά και την ποιότητα ζωής έχει αναγνωριστεί διεθνώς. Η ολοκληρωμένη πολιτική αστικής ανάπτυξης πρέπει να προωθεί, πέρα από την ανάπλαση του αστικού ιστού, την πολυδιάστατη αναζωογόνηση της πόλης. Η πολιτική αισθητικής αναβάθμισης και αξιοποίησης του υπάρχοντος κτιριακού και αστικού δυναμικού πρέπει να δρα συμπληρωματικά με τις πολιτικές οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της συγκεκριμένης αστικής περιοχής / εδάφους ώστε τα αποτελέσματα να είναι πολλαπλασιαστικά και αμοιβαία ωφέλιμα.

Τα συμβατικά οικονομικά αντιμετωπίζουν συνήθως την επένδυση στο δομημένο περιβάλλον όπως και την αστικοποίηση, ως δευτερεύουσας σημασίας ζητήματα σε σχέση με τις σημαντικότερες υποθέσεις που ενυπάρχουν σε ένα είδος φανταστικής ενότητας που ονομάζεται “εθνική οικονομία”. Το υποπόδιο των “αστικών οικονομικών” αποτελεί ως εκ τούτου, το πεδίο στο οποίο στρέφονται οι λιγότερο σημαντικοί οικονομολόγοι, ενώ οι αναγνωρισμένοι εφαρμόζουν τις μακροοικονομικές τεχνικές τους ικανότητες αλλού. Ακόμη και όταν οι τελευταίοι καταπιάνονται με διαδικασίες που σχετίζονται με τον αστικό χώρο, το κάνουν εάν οι χωρικές αναδιαρθρώσεις, η περιφερειακή ανάπτυξη και η οικοδόμηση των πόλεων είναι παράγωγα και από τα οποία απορρέουν απλώς και μόνο στην βάση διαδικασιών μεγαλύτερης κλίμακας οι οποίες παραμένουν ανεπηρέαστες. Η αναδιανομή του πλούτου σε λιγότερο αναπτυγμένες γειτονιές, πόλεις και περιφέρειες ήταν αναποτελεσματική και οι πόροι έπρεπε αντί αυτού να διοχετεύονται σε δυναμικούς “επιχειρηματικούς” πόλους ανάπτυξης. Μια χωρική εκδοχή των οικονομικών “κύλισης προς τα κάτω” θα λάμβανε υπόψη της στην παροιμιώδη μακρά διάρκεια (η οποία ποτέ δεν έρχεται) όλες αυτές τις ενοχλητικές, χωρικές και αστικές ανισότητες. Η διάθεση της πόλης ως εμπορεύματος σε αυτούς που επιδιώκουν την οικονομική ανάπτυξη και στους χρηματιστές, καταλήγει προς όφελος όλων. Από την άλλη, έγκειται ο κίνδυνος δημιουργίας συνόλων κτιρίων και περιοχών που θα συνδυάζουν χαμηλής ποιότητας κατοικίες με ελλειμματικές κοινωνικές και λοιπές υποδομές, ενώ ταυτόχρονα θα παρουσιάζουν έντονα στοιχεία κοινωνικής υποβάθμισης.

Η πόλη είναι ανομοιογενές και μεταβαλλόμενο τοπίο. Η αστική αποσύνθεση- συρρίκνωση μπορεί να αποτελέσει δομικό στοιχείο για την ανασυγκρότηση της πόλης και την διασφάλιση της κοινωνικής και αστικής πολυμορφίας και ισορροπίας.

Η αστική υποβάθμιση, μεταθέτει το σύνολο της προβληματικής στη διαμόρφωση μιας νέας χωρικής συνθήκης και στο ρόλο της αρχιτεκτονικής εντός αυτής. Οι πολιτικές λιτότητας των τελευταίων ετών λειτούργησαν καταλυτικά ως προς την επιδείνωση μιας σειράς φαινομένων, αποσταθεροποιώντας την ήδη προβληματική κατάσταση της πόλης.

Το φαινόμενο της “αστικής συρρίκνωσης” (“urban shrinkage”)^[3] μπορεί να αφορά σε περιφέρειες, μητροπόλεις, πόλεις, ή τμήματα πόλεων που εμφανίζουν για περισσότερο από δύο χρόνια σημαντική μείωση της οικονομικής, κοινωνικής και δημογραφικής βάσης τους. Τα αίτια είναι πολλά και σύνθετα και περιλαμβάνουν έναν ή περισσότερους από τους εξής παράγοντες: αποβιομηχάνηση, προαστιοποίηση και εγκατάλειψη των κεντρικών αστικών περιοχών, οικονομική αναδιάρθρωση λόγω αλλαγής οικονομικού μοντέλου όπως για παράδειγμα, το πέρασμα από την κεντρική ελεγχόμενη οικονομία σε ελεύθερη οικονομία αγοράς, και τέλος, μια περιφερειακή, εθνική, ή διεθνής οικονομική κρίση.

3. Έρευνα της Α. Γοσποδίνη, Καθηγήτρια Πολεοδομίας & Αστικού Σχεδιασμού, Τμήμα Μηχ. Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πολυτεχνική Σχολή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Υπό τις νέες συνθήκες της εξελισσόμενης οικονομικής κρίσης δημόσιου χρέους στην Ευρωζώνη και ιδιαίτερα στην Ελλάδα, οι ελληνικές πόλεις εμφανίζουν έντονα σημεία συρρίκνωσης σε οικονομικό, χωρικό, κοινωνικό και δημογραφικό επίπεδο. Χιλιάδες επιχειρήσεις κλείνουν, κενά καταστήματα και γραφεία σε κεντρικούς εμπορικούς δρόμους εγκαταλείπονται. Η ανεργία γιγαντώνεται με γοργούς ρυθμούς και η εξαθλίωση των κοινωνικών στρωμάτων σε συνδυασμό με την αύξηση των αστέγων πλήττουν την ελληνική πόλη. Τα κενά διαμερίσματα και οι κατοικίες ερειπώνουν εξαιτίας της εσωτερικής μετανάστευσης μεσαίων αστικών πληθυσμών προς φθηνότερες γειτονίες των πόλεων ή προς τις ιδιαίτερες πατρίδες τους στην ελληνική επαρχία, αλλά και εξωτερικού.

Μια άλλη συνέπεια της οικονομικής κρίσης, η οποία ταυτόχρονα αποτελεί χαρακτηριστικό της αστικής συρρίκνωσης, είναι η δραστική μείωση των τιμών ενοικίασης και αγοράς ακινήτων. Η περιθωριοποίηση περιοχών λόγω του μεγάλου ποσοστού παλαίωσης και εγκατάλειψης των κτιρίων καθιστά επιτακτική την ανάγκη εύρεσης τρόπων αναστολής του φαινομένου της ερείπωσης. Επιπλέον, το κτιριακό πλεόνασμα που προκύπτει από το ρυθμό μεταβολής των σύγχρονων πόλεων καταλήγει να παραμένει αχρησιμοποίητο για άγνωστο χρονικό διάστημα, από τη στιγμή που δεν ανταποκρίνεται πάντα στις πραγματικές ανάγκες των πολιτών

Η εστίαση του ενδιαφέροντος στην ιδιωτική σφαίρα έχει οδηγήσει στην ανεπαρκή επιμέλεια του δημόσιου -κοινόχρηστου χώρου και κατά συνέπεια, στην αναπόφευκτη ρήξη των πρωταρχικών ανθρώπινων σχέσεων, όσον αφορά στην έκφραση και τη συναναστροφή.

Στην καταγραφή και αποτύπωση του αστικού ιστού που μελετάται, η διαβάθμιση της ερείπωσης οφείλεται σε:

- Προβλήματα κελύφους, ως αποτέλεσμα την αισθητική υποβάθμιση,
- προβλήματα ανθρώπινου δυναμικού, χρηματοοικονομικής τάξης, που συνοδεύονται από υψηλούς δείκτες ανεργίας και χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο,
- ο κοινωνικός αποκλεισμός,
- προβλήματα χρήσεων γης, όπως η υποβάθμιση των χρήσεων και η χωροθέτηση ανθυγιεινών δραστηριοτήτων,
- η έλλειψη κοινόχρηστων χώρων,
- η ελλιπής προστασία και ανάδειξη των ιστορικών και πολιτιστικών στοιχείων και χαρακτηριστικών της περιοχής,
- περιοχές που έχουν χάσει την ταυτότητά τους.

Μέσω της διαμόρφωσης των παραπάνω συνθηκών προτείνεται η εξάλειψη των υποβαθμισμένων αυτών περιοχών για την ανάδειξη της πόλης σε κύριο χαρακτηριστικό. Η επαναχρησιμοποίηση των εγκαταλελειμμένων περιοχών απαιτούν την ανάγκη για ένα δομημένο αστικό χώρο μέσω του οποίου επιτυγχάνεται η ενίσχυση της ποιότητας ζωής, των υποδομών, της αισθητικής και τέλος της ταυτότητας της πόλης. Από τα ερείπια προκύπτει η τυπολογία των επεμβάσεων που τα αναδεικνύουν αλλά ταυτόχρονα, τα εντάσσει στον αστικό ιστό. Οι επεμβάσεις αστικής αναγέννησης εστιάζουν στο ζήτημα της ανάκτησης εγκαταλελειμμένων αστικών περιοχών, περισσότερο ή λιγότερο χτισμένων, που έχασαν την αρχική τους λειτουργία λόγω ευρύτερων οικονομικών και κοινωνικών αλλαγών. όπως παλιές βιομηχανικές περιοχές και άλλα αστικά κενά. Πρόκειται βασικά για μακροχρόνιες, μεγάλης κλίμακας επεμβάσεις, που επιδιώκουν την τόνωση της οικονομικής ζωής των πόλεων μέσα από την ενίσχυση του τριτογενούς τομέα με την ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, όπως προβλέπεται μελλοντικά των πανεπιστημιακών εγκαταστάσεων.

Από τα μέσα της δεκαετίας του '60 άρχισε να γίνεται φανερό ότι ορισμένες από τις πολεοδομικές επιλογές απλώς αναχωροθετούσαν και τροποποιούσαν τα πολεοδομικά προβλήματα. Το ίδιο συνεχίστηκε και κατά τη δεκαετία του '70, όπου οι παρεμβάσεις έδιναν έμφαση στη βελτίωση και ανανέωση, παρά στην ανακατασκευή της πόλης εξ αρχής. Κατά τη δεκαετία του '80, οι αναπλάσεις άρχισαν να αντιμετωπίζονται ως μεμονωμένες και αποσπασματικές παρεμβάσεις. Το γεγονός ότι το κεντρικό κράτος δεν μπορούσε να καλύπτει το σύνολο των πόρων για τις παρεμβάσεις, οδήγησε σε συνεργασίες με την τοπική αυτοδιοίκηση ή τον ιδιωτικό τομέα, ως εκ τούτου, είχε φανερές συνέπειες στο χαρακτήρα των αναπλάσεων.

Κατά τη δεκαετία του '90 η πολεοδομική πολιτική οδηγήθηκε σε έναν γενικότερο μετασχηματισμό, που οφειλόταν σε διάφορους παράγοντες, όπως η επανεκτίμηση του ρόλου των μητροπόλεων ως τόπων χωροθέτησης οικονομικών δραστηριοτήτων αιχμής. Αυτό κατέστησε επιτακτική την ανάγκη επανάχρησης των υφιστάμενων αστικών χώρων και των κτιριακών κελυφών και τέλος την ευαισθητοποίηση σε θέματα αισθητικής και εικόνας των κτιρίων που αποσκοπεί στην δημιουργία κτιρίων συμβόλων. Αυτό έχει ως σκοπό, την προσέλκυση χρηστών στις πόλεις, την αναβάθμιση υποβαθμισμένων και εγκαταλελειμμένων περιοχών αλλά και την ενεργοποίηση και επανένταξη κτιριακών κελυφών στον αστικό ιστό που τόσο καιρό αποτελούσαν και πρόβλημα για την ίδια την πόλη.

ΤΥΠΟΛΟΓΙΕΣ
ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΕΡΕΙΠΙΩΝ

Ο σύνθετος χαρακτήρας που έγκειται στη μορφολογική ποικιλία που παρουσιάζουν τα σύγχρονα ερείπια στον τρόπο που εμφανίζονται στον αστικό ιστό και συνδιαλέγονται με τα γύρω τους κτίρια και στα ίχνη που φέρουν από το παρελθόν, καθιστά δύσκολη την ανάγνωση τους ως κατηγορίες. Για την αποσαφήνιση της έννοιας του σύγχρονου ερειπίου, γίνεται ένας διαχωρισμός αυτού σε τρεις τυπολογίες.

Οι παράγοντες που συνετέλεσαν για τον διαχωρισμό των σύγχρονων ερειπίων μπορούν να κωδικοποιηθούν και να καταγραφούν ως εξής:

- εγκατάλειψη κελύφους και η μερική (ίσως και ολική) κατάρρευση,
- μετάθεση χρήσης,
- τερματισμός οικονομικής δραστηριότητας.
- ιστορικά γεγονότα (αποβιομηχάνιση, κτλ)
- αστική διάχυση και ασαφή όρια πόλης.

ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΚΕΛΥΦΩΝ

Σε όλα τα κράτη του βιομηχανικού κόσμου, με την αλλαγή των παραγωγικών συστημάτων, εμφανίζεται σταδιακά, ιδιαίτερα μετά το 1950, το φαινόμενο της "αποβιομηχανοποίησης". Ως αποτέλεσμα αυτού, ήταν η εγκατάλειψη και η ερήμωση μεγάλων βιομηχανικών μονάδων, οι οποίες βρίσκονταν στα κέντρα των πόλεων. Ένα από τα συνακόλουθα προβλήματα αυτού του φαινομένου, είναι ο τρόπος διαχείρισης και αξιοποίησης του εναπομεινάντων βιομηχανικών θέσεων, οι οποίες, από πηγή παραγωγικής δραστηριότητας, κατέληξαν χώροι νεκροί και υποβαθμισμένοι. Η πρόκληση πλέον παγκοσμίως, είναι το πως τα κτίρια αυτά θα διατηρήσουν το χαρακτήρα τους, θα έχουν αρχιτεκτονικά αξία, και θα αποτελέσουν επαναχρησιμοποιούμενους πόλους για τη μελλοντική αστική ανάπτυξη. Οι εγκαταλελειμμένες εκτάσεις σε "παραδοσιακά" βιομηχανικές περιοχές, αφορούν συνήθως περιφερειακές περιοχές των οποίων, η επίδραση της αποβιομηχάνισης από την δεκαετία του '80 και έπειτα είχε σαν αποτέλεσμα την εγκατάλειψη μεγάλων εκτάσεων γης και ως αποτέλεσμα της "τριτογενοποίησης" της οικονομίας τους σε συνδυασμό με την απομάκρυνση της μεταποιητικής δραστηριότητας από τις κεντρικές περιοχές της πόλης. Σήμερα οι εκτάσεις αυτές διεκδικούν έναν κρίσιμο ρόλο στον αστικό σχεδιασμό καθώς αποτελούν μια σημαντική ευκαιρία για την επανάχρηση αστική γης.

ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ

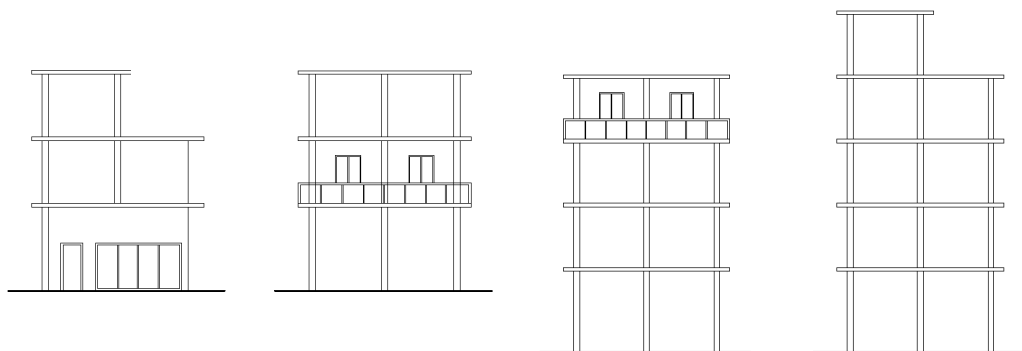
ΗΜΙΤΕΛΩΝ ΟΙΚΟΔΟΜΩΝ

Η βίαιη αστικοποίηση, προκαλεί την αύξηση της οικοδομικής δραστηριότητας, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι νέες στεγαστικές ανάγκες. Κατά αυτόν τον τρόπο η “εντός σχεδίου” οικοδομική δραστηριότητα που βασίζεται στη μικρή ιδιοκτησία, σε συνδυασμό με το θεσμό της αντιπαροχής, οιωνούν έναν “νέο αστικό τρόπο ζωής”. Στα μάτια των ιδιοκτητών, το όνειρο ενός διαμερίσματος, φαντάζει παράδεισος.

Μετά από αρκετές δεκαετίες, μαζί με την αναστολή της κατασκευαστικής δραστηριότητας, η ιδιόκτητη κατοικία χάνει τη κεντροβαρική θέση της στην νεοελληνική βιοθεωρία και μετατρέπεται σε πηγή αφόρητων επιβαρύνσεων. Σήμερα, καλείται να υπερβεί την αδρανοποίησή της με αφορμή τη συγκυρία της οικονομικής κρίσης και να θέσει ευρύτερα καταρχήν ερωτήματα σχετικά με την εγκυρότητα του προτύπου οικιστικής παραγωγής και ρύθμισης του χώρου στην Ελλάδα. Το τελευταίο έχοντας διανύσει μια συγκεκριμένη ιστορική διαδρομή από τη μεταπολεμική περίοδο έως σήμερα συνυπάρχοντας και στηρίζοντας το εγχώριο μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης σε διάφορες φάσεις εξέλιξης του, βρίσκεται σήμερα σε ένα μεταίχμιο, καθώς οι συνθήκες από τις οποίες αντλούσε τη νομιμοποίηση του έχουν ανατραπεί. Για πρώτη φορά η επένδυση στη γη παύει να θεωρείται αυταπόδεικτα αποδοτική τοποθέτηση του οικογενειακού πλεονάσματος, ενώ η μικρή ατομική ιδιοκτησία μετατρέπεται από μέσο οικονομικής εξασφάλισης και κοινωνικής προστασίας σε αβάσταχτη οικονομική επιβάρυνση. Οι ημιτελείς αυτές οικοδομές είναι αποτέλεσμα της υλικής χωρικής έκφρασης των προσδοκιών της ελληνικής οικογένειας, μια προβολική επένδυση.

Σήμερα πλέον, οι ημιτελείς οικοδομές αυθαίρετα οικιοποιούνται, είτε σαν χώροι πλυσταριού του όμορου νοικοκυριού- είτε σαν χώροι στάθμευσης αυτοκινήτων για να εξυπηρετήσουν τις αυξημένες ανάγκες για στάθμευση, εφόσον η οικοδομή διαθέτει πυλωτή. Η κάθε περίπτωση οικειοποίησης εξαρτάται από τον τύπο της ημιτελούς οικοδομής. (εικ. 1)

Ακόμη, χρησιμεύουν ως μικροί σκουπιδότοποι και τις περισσότερες φορές λειτουργούν σαν υπαίθριες αποθήκες, όπου μπορεί να βρει κανείς τα πάντα. Όπως αυτούς τους χώρους που ο άνθρωπος έχει εγκαταλείψει, έρχεται η φύση να τους κατακτήσει ξανά και μοιάζουν με μικρούς αυτόκλητους κήπους που χαρίζουν πνοή στις γύρω πολυκατοικίες. Επιπλέον, κάποιοι από αυτούς όταν είναι προσβάσιμοι, δίνουν την ευκαιρία για παιχνίδι, στα παιδιά της γειτονιάς. Όταν οι συνθήκες το επιτρέπουν, άστεγοι, πρόσφυγες, τοξικομανείς και αδέσποτα βρίσκουν προσωρινό καταφύγιο στο ημιτελές περιβάλλον τους καθιστούν περισσότερο φιλόξενους και οικειοποιήσιμους από άλλους δημόσιους χώρους.

εικόνα 1

Από την έναρξη της διεθνούς κρίσης το 2008 και την συνεχιζόμενη μέχρι σήμερα οικονομική κρίση δημόσιου χρέους στην Ευρωζώνη και ιδιαίτερα στην Ελλάδα, οι πόλεις εμφανίζουν έντονα χαρακτηριστικά συρρίκνωσης.

Παρατηρείται μια αλυσίδα κενών εμπορικών καταστημάτων και γραφείων σε άλλοτε πολύ εμπορικούς δρόμους καθώς και γειτονιές κενών βιοτεχνικών και επαγγελματικών κτηρίων όπως στην περιοχή του εμπορικού κέντρου και σε κεντρικούς οδικούς άξονες. Τα κενά αυτά κελύφη αποτυπώνονται κυρίως σε διαμερίσματα πολυκατοικιών που παλαιότερα ήταν γραφεία εταιριών και άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων. Αναμφίβολα αποτελούν μια ήδη δομημένη μάζα που βρίσκεται σε αφθονία και είναι εύκολο να διαχειριστεί. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο τίθεται ξανά το ζήτημα του πως επαναπροσδιορίζεται η σχέση ανάμεσα στην διαδικασία της παραγωγής και την λειτουργία της αγοράς και πως η κρατική πολιτική μπορεί να εξασφαλίσει τη ρύθμιση αυτής της σχέσης, ώστε να μην συνεχιστεί η εγκατάλειψη και η ολοκληρωτική υποβάθμιση- ακόμα και αποσύνθεση των κτιρίων.

ΒΟΛΟΣ

ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Ο Βόλος χαρακτηρίζεται ως μια συνεχώς μεταβαλλόμενη πόλη. Ιστορικά, από την εποχή της Τουρκοκρατίας βρισκόταν σε μια κατάσταση στασιμότητας και μη-αφάνειας κλεισμένη ασφυκτικά μέσα στο κάστρο της. Η εξέλιξη της πόλης αποτελεί απαίτηση του αυξανόμενου εμπορίου και ονομάζεται νέο προάστιο – αποβάθρα της ανατολικής ακτής. Με την προσάρτηση της Θεσσαλίας στο ελληνικό κράτος ενοποιήθηκαν οι δύο πυρήνες, η περιοχή του Κάστρου με το προάστιο- λιμάνι της πόλης και έδωσαν την εικόνα ενός ακμαίου- ενιαίου αστικού κέντρου. Η πόλη έγινε πεδίο έντονης βιομηχανικής δραστηριότητας και στο τέλος του 18^{ου} αιώνα μετατράπηκε σε δεύτερο μετά τον Πειραιά βιομηχανικό κέντρο της χώρας. Η πόλη απέκτησε νέο σχέδιο που απαρτίζεται από μεταφορικές υποδομές – σιδηρόδρομο και λιμάνι- εργοστάσια, χώρους παραγωγικής δραστηριότητας και δημόσια κτίρια.

Την δεκατία του '50 δοκιμάζεται από επάλληλους σεισμούς που σχεδόν ισοπεδώνουν την πόλη του Βόλου με αποτέλεσμα την απώλεια της ιστορικής της φυσιογνωμίας. Η δεκαετία του '60 απαιτεί παράλληλα τους εκσυγχρονισμούς των οικιστικών συστημάτων. Οι ενέργειες όμως έγιναν χωρίς τον αναγκαίο σχεδιασμό και μέριμνα για την μελλοντική ανάπτυξη της πόλης. Το αποτέλεσμα ήταν μια νέα πόλη χωρίς ταυτότητα.

Η πολυκατοικία αποτελεί τον νέο τύπο αστικής οικοδομής που απορρόφησε τις τεράστιες στεγαστικές πιέσεις οι οποίες προέκυψαν από την ανάγκη ανοικοδόμησης της πόλης μετά από τους σεισμούς και όχι από την έντονη αστυφιλία και την αστικοποίηση. Τα χρόνια 1955- 1967 θεωρούνται ως η άνθηση της αρχιτεκτονικής του μεταπολεμικού μοντερνισμού που ανανέωσε την μορφή των αστικών χώρων, όπως δημόσια κτίρια και τις μεταφορικές υποδομές. Ανακάμπτοντας από τους σεισμούς, ο Βόλος εισέρχεται σε μια νέα περίοδο. Η πόλη έχει αυξήσει σημαντικά τους κατοίκους της. Η βιομηχανική ύφεση και η δημιουργία του πανεπιστημίου αποτελούν τα νέα δεδομένα.

Στις σύγχρονες συνθήκες η ασάφεια του χαρακτήρα της πόλης καθίσταται άμεσα ορατή και το ζήτημα της νέας κατεύθυνσης που πρέπει να λάβει η πολιτική της, ταλαντεύεται επώδυνα, ανάμεσα στις αδιευκρίνιστες προοπτικές μιας μεταβιομηχανικής εποχής με τουριστική ανάκαμψη και την υψηλή τριτογενοποίηση με τις εξειδικευμένες υπηρεσίες όπως το πανεπιστήμιο.

Τα όρια της περιοχής θέτονται βάση της πρότασης της διπλωματικής ως και απόση χρήσεων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Έτσι λοιπόν η περιοχή κλαύπτει τον νοητό άξονα που ενώνει τις δύο απομακρυσμένες πανεπιστημικές εγκαταστάσεις. Αυτές του Πολυτεχνείου και των ανθρωπιστικών Επιστημών, ως προς τον κάθετο άξονα καλύπτει την οικιστική μέχρι τώρα περιχή των φοιτητών του Βόλου.

ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ
ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΕΡΕΙΠΙΩΝ

Στην περιοχή του Βόλου, μελετάται και ερευνώνται οι μετασχηματισμοί που προκλήθηκαν στο αστικό απόθεμα από τις μεγάλες κρίσεις που επήλθαν. Ερευνάται από την εκβιομηχάνησή της, τους πολέμους και τους σεισμούς, την αποβιομηχάνησή της και στην επανάχρηση μέρους του βιομηχανικού αποθέματός της, μέχρι την δημιουργία της σύγχρονης πόλης .

Στους παρακάτω χάρτες αποτυπώνεται μέσω των τριών τυπολογιών των σύγχρονων ερειπίων, η διαβάθμιση της ερείπωσης του αστικού ιστού. Παράλληλα προβάλλεται το μέγεθος της ερείπωσης αλλά και η σχέση των 'άδειων' κελυφών με τον ιστό της πόλης και πως τα 'κουφάρια' αυτών των άλλοτε σημαντικών κτισμάτων συμβάλλουν στην δημιουργία ενός περιβάλλοντος που τελεί τουλάχιστον την πόλη σε κρίση. Με τον όρο 'άδειος' περιγράφεται τόσο η κυριολεκτική εκκένωση ενός κτιρίου όσο και η προσπάθεια αποσύνδεσης του από το πρόσφατο παρελθόν του.

Ως σύγχρονα ερείπια χαρακτηρίζονται άδεια κτίρια που αποτελούν δείκτες συγκεκριμένων πολιτισμικών και οικονομικών νοηματοδοτήσεων, όπως τα εγκαταλελειμμένα βιομηχανικά κελύφη, πλήθος καταστημάτων και γραφείων που δεν χρησιμοποιούνται πια καθώς και κατασκευών που παρέμειναν ημιτελή.

ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ

ΣΤΑ ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΕΡΕΙΠΙΑ

Κάθε πράξη αποκατάστασης ενέχει σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό απώλειες. Ενέχει όμως και μια δυναμική που μπορεί να οδηγήσει σε σημαντικά έργα, να αποτρέψει την τυποποίηση και την ομογενοποίηση του χώρου και παράλληλα να προστατέψει την ταυτότητα και την ιστορία των κτιρίων και όσα μηνύματα αυτά μπορεί να φέρουν.

Στην προσπάθεια αυτή προτείνονται επεμβάσεις που σκοπό έχουν να ενεργοποιήσουν και να εντάξουν ξανά τα σύγχρονα ερειπία στον αστικό ιστό. Παρουσιάζονται τρεις διαφορετικές προτάσεις επεμβάσεων για τις τρεις τυπολογίες των σύγχρονων ερειπίων που αποτυπώθηκαν νωρίτερα. Μέσω των επεμβάσεων προτείνονται τακτικές- μοντέλα εφαρμογής με τον ίδιο προγραμματικό χαρακτήρα. Οι χρήσεις που δίνονται στα κτίρια των επεμβάσεων είναι αυτές των φοιτητικών κατοικιών, καθώς και βοηθητικών χώρων των ενοίκων στις δύο τυπολογίες. Αυτές των βιομηχανικών κελυφών και των ημιτελών οικοδομών. Ενώ στην τρίτη τυπολογία αποδίδεται η χρήση των κοινόχρηστων χώρων που εξυπηρετούν τους χρήστες των κατοικιών. Ο διαχωρισμός αυτός έγκειται στο γεγονός πως οι πρώτες δύο τυπολογίες πληρούν τις προδιαγραφές των φοιτητικών κατοικιών, ενώ στα ιδιωτικά κτίρια των οποίων η συνολική τους εικόνα είναι εσωστρεφής, μέσω των κοινόχρηστων χώρων γίνονται προσβάσιμοι σε όλους τους κατοίκους της πόλης.

Αυτός ο διαχωρισμός των χρήσεων έχει ως αποτέλεσμα την δημιουργία συμπλεγμάτων σε διάφορα σημεία την περιοχής μελέτης και ευρύτερα στην πόλη και σηματοδοτεί την αλληλεπίδραση των σύγχρονων ερειπίων μεταξύ τους. Τέλος το σύμπλεγμα αυτό ενισχύει την δυναμική των σύγχρονων ερειπίων και γίνεται πιο ομαλή η επανένταξή τους στον αστικό ιστό και στην καθημερινότητα των χρηστών της πόλης.

ΕΠΕΜΒΑΣΗ

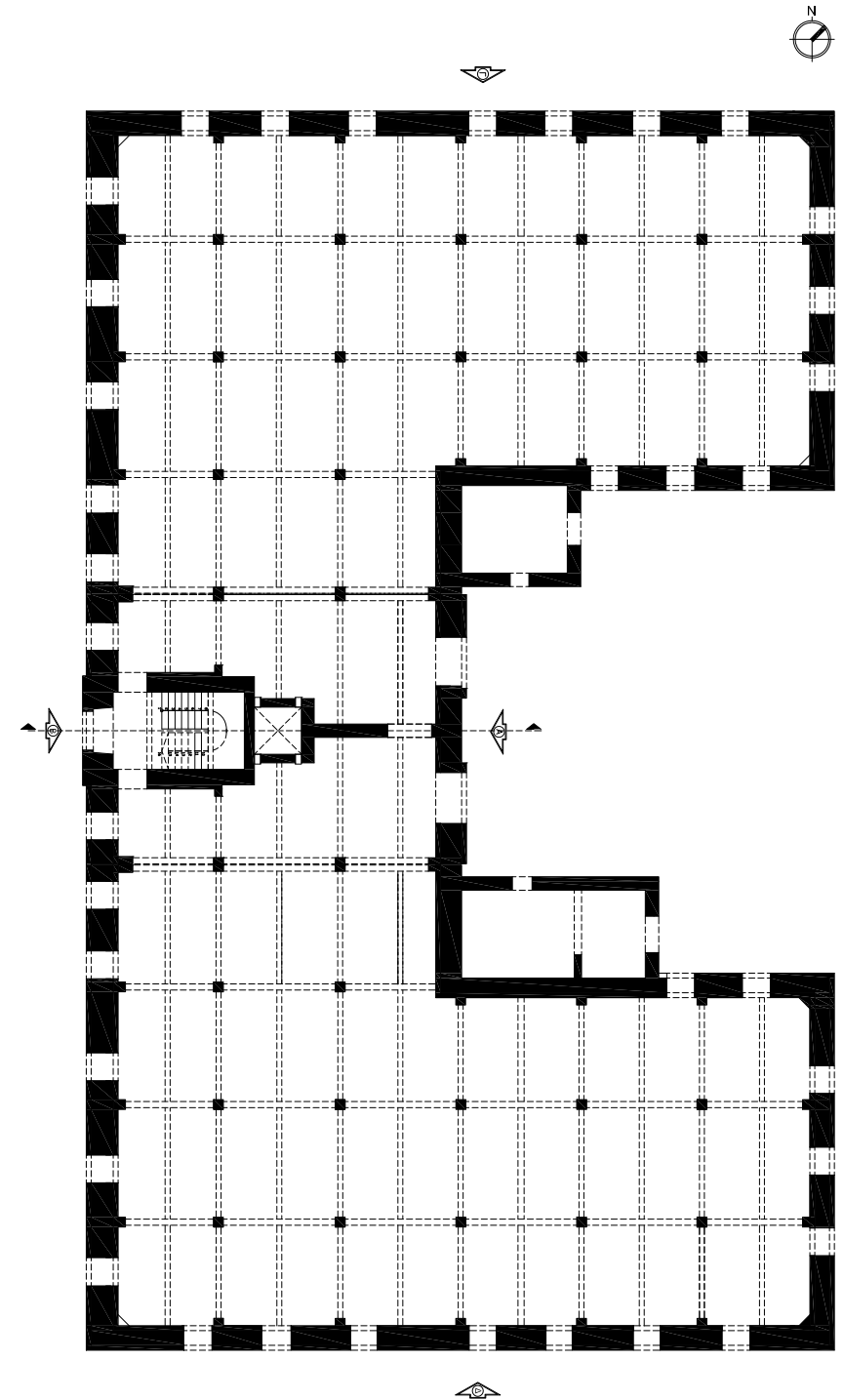
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΥ ΚΕΛΥΦΟΥΣ

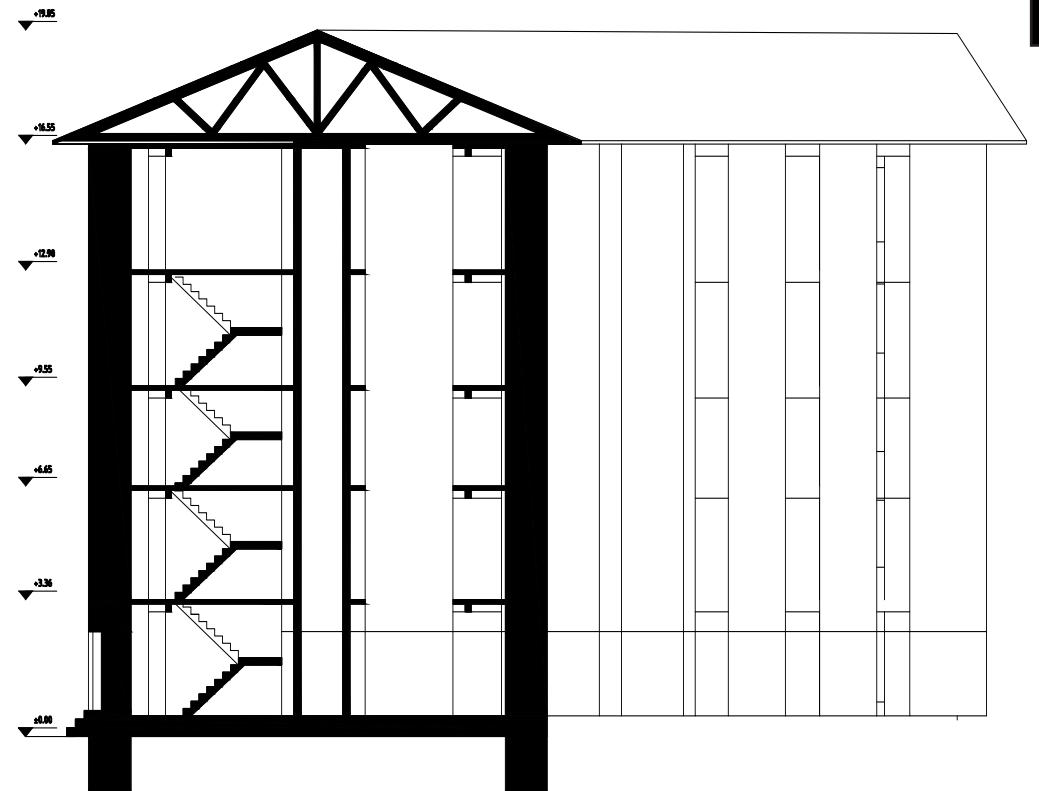
Ως εγκαταλελειμμένο βιομηχανικό κέλυφος προτείνεται η καπναποθήκη της Αμερικάνικης Εταιρίας Καπνού, γνωστή και ως "κίτρινη αποθήκη". Χτίστηκε το 1926. Χαρακτηρίζεται ως κτίριο- τοπόσημο για την πόλη του Βόλου, με βαριά ιστορία, καθώς κατά τη διάρκεια της κατοχής χρησιμοποιήθηκε ως χώρος κράτησης και βασανιστηρίων ελλήνων πολιτών από τα αγγλικά και τα γερμανικά στρατεύματα. Η χρονολογία ερείπωσής του διαπιστώνεται μετά το 1965 που αγοράστηκε από τον Εθνικό Οργανισμό Καπνού και λειτούργησε ως αποθήκη. Εντάσσεται στην οικιστική ζώνη της περιοχής του Βόλου. Από την εγκατάλειψή του και έπειτα δημιουργεί δυσαρέσκεια στους γύρω κατοίκους καθώς αποτελεί πόλο έλξης τοξικομανών δημιουργώντας ένα επίφοβο και επικίνδυνο περιβάλλον.

Στο σημείο αυτό πρέπει να σημειωθεί πως το μεγαλύτερο ποσοστό των εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών κελυφών παραμένουν ανεκμετάλλευστα λόγω πολιτικών και κοινωνικών συμφερόντων. Η κήρυξη τους σε διατηρητέα μνημεία, αποτελεί ένα δυσμενή λόγο επανάχρησης και επανένταξης τους στον αστικό ιστό, λόγω των διαδικασιών που χρειάζονται. Ενώ τις περισσότερες φορές μπορεί να αποδοθούν ελεύθερα σαν χρήση σε κάποιον δημόσιο οργανισμό και μετά ένα διάστημα να εγκαταλειφθεί. Ως εκ τούτου, η περίπτωση τους χρήζει άμεσης ανάγκης απόδοσης χρήσεων που σκοπό έχει την συνεχόμενη λειτουργία τους.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ

ΤΥΠΙΚΗ ΤΟΜΗ ΟΡΦΟΦΩΝ

ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

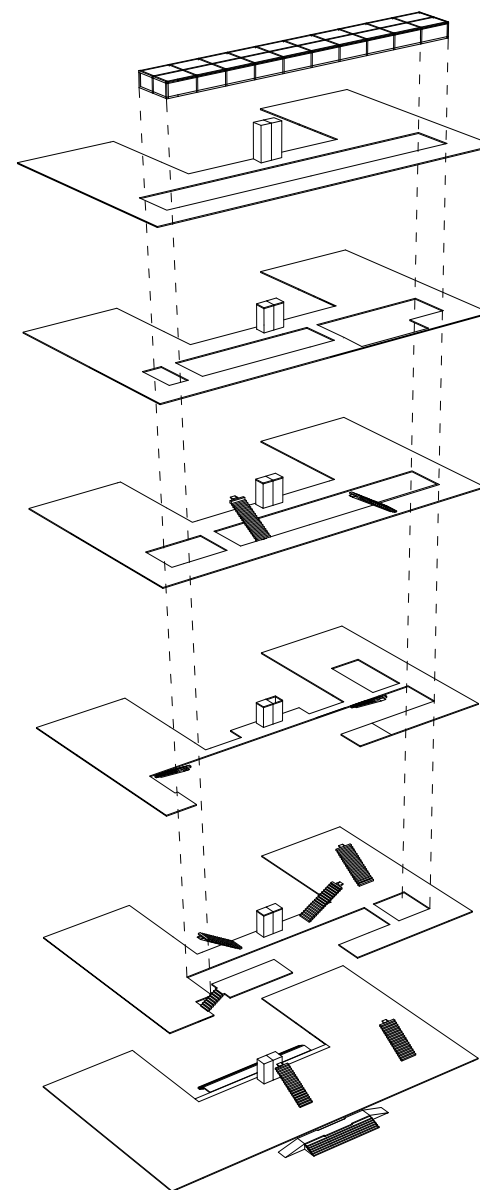
ΒΑΣΙΚΟΙ ΧΕΙΡΙΣΜΟΙ

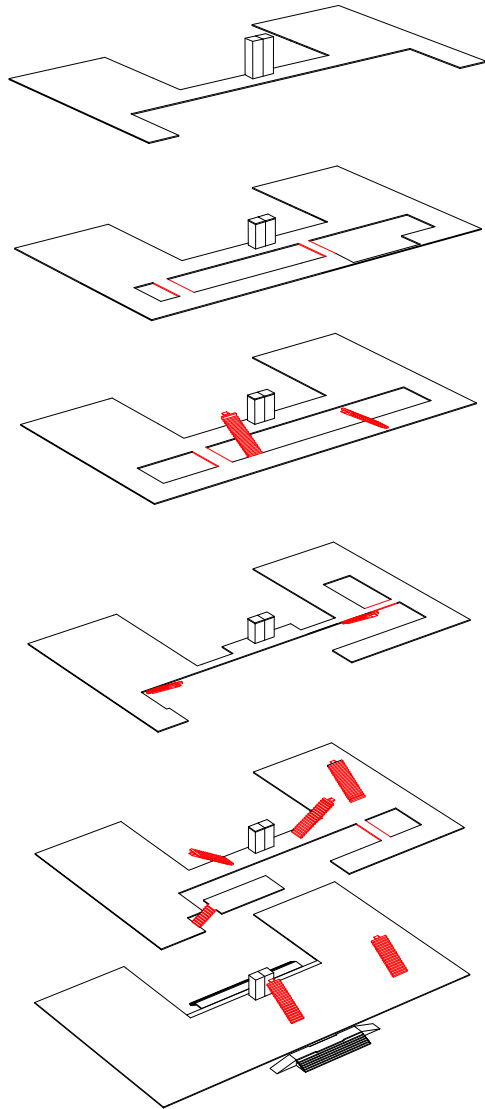
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ

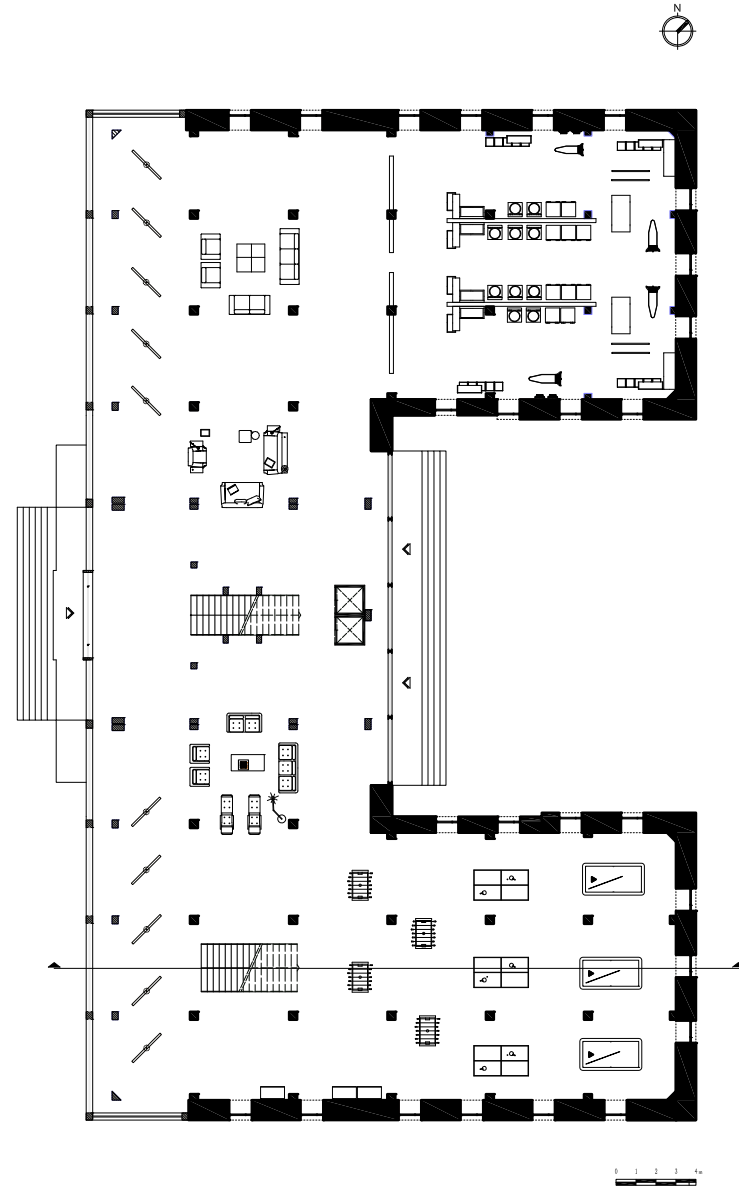
Με έναυσμα την ήδη υπάρχουσα απόληξη κλιμακοστασίου που οδηγεί στην στέγη, (πιθανώς για λόγους επισκευής) προτείνεται ο μετασχηματισμός της σε φωταγωγό δια μήκος της κορυφής της στέγης. Το φως που εισέρχεται λειτουργεί ως ένας μηχανισμός διάτρησης που δημιουργεί κενά «χωρίζοντας» στο κτίριο και φτάνοντας στο επίπεδο του ισογείου. Οι σχηματισμοί στο πεδίο των ασύμβατων σχέσεων συλλαμβάνουν την έννοια του κενού ως ενέργεια που μπορεί να παράγεται χωρίς κατεδαφίσεις αλλά με συνδέσεις. Το κενό αυτό αποτελούμενο από διαδρόμους χρησιμοποιείται ως τόπος συνάντησης των ενοίκων της φοιτητικής εστίας. Το νέο δίκτυο κίνησης που αποτελείται από μοτίβα κίνησης στο επίπεδο του κάθε ορόφου ξεχωριστά και λαμβάνουν την μορφή γεφυρών που λειτουργούν ως σύνδεσμοι μεταξύ των πλακών. Οι συνδέσεις αυτές συνοδεύονται από κλιμακοστάσια που αποτελούν ενδιάμεσα στοιχεία ενός κτιρίου και ως εργαλεία μετάβασης από έναν τόπο στον άλλον. Οι γέφυρες εκτός από τον λειτουργικό τους χαρακτήρα, θεωρούνται ως χώροι που διαπραγματεύονται τις σχέσεις τους με τους άλλους. Τέλος, οι γέφυρες σε συνδυασμό με τα κλιμακοστάσια αναλαμβάνουν τον ρόλο των παρατηρητηρίων του κτιρίου, ώστε τα άτομα που κυκλοφορούν εντός του να μην αποκόπτονται παρά μόνο στον ιδιωτικό τους χώρο.

Στο επίπεδο του ισόγειου προτείνεται η πλήρης διάνοιξη του και η διαφάνειά του στο επίπεδο του δρόμου. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται η εξωστρέφεια του κτιρίου και η αποποίηση από το συναίσθημα του φόβου και της αποξένωσης που προκαλεί η χρόνια ερείπωσή του. Ο δομικός σκελετός του κτιρίου που αποτελείται από κολώνες. Στο κεντρικό κλιμακοστάσιο της κεντρικής εισόδου που καταλήγει ο φωταγωγός, οι κολώνες αντικαθίσταται από μεταλλικές. Ο φωταγωγός τοποθετείται διαμήκη της κεντρικής στέγης δημιουργώντας τελικά μια γραμμικότητα με το επίπεδο του ισόγειου και δυναμώνει τον κύριο κορμό του κτιρίου. Η κατασκευή του φωταγωγού είναι μεταλλική και καλύπτεται με υαλοστάσια για την καλύτερη διάχυση του φωτός μέσα στο κτίριο. Προγραμματικά, το ισόγειο και ο ημιώροφος που σχηματίζεται καθώς και μέρος του τελευταίου ορόφου είναι κοινόχρηστοι χώροι. Πιο συγκεκριμένα προτείνονται για χώρους εκτόνωσης και έκθεσης, διαβάσματος και πλυντηρίων των ενοίκων. Ό,τι αφορά τον κορμό του κτιρίου, η τοποθέτηση των δωματίων γίνεται περιμετρικά, εκμεταλλευόμενα τα ήδη υπάρχοντα ανοίγματα. Η τυπολογία του δωματίου μεταβάλλεται ανάλογα με τον προσανατολισμό του ανοίγματος.

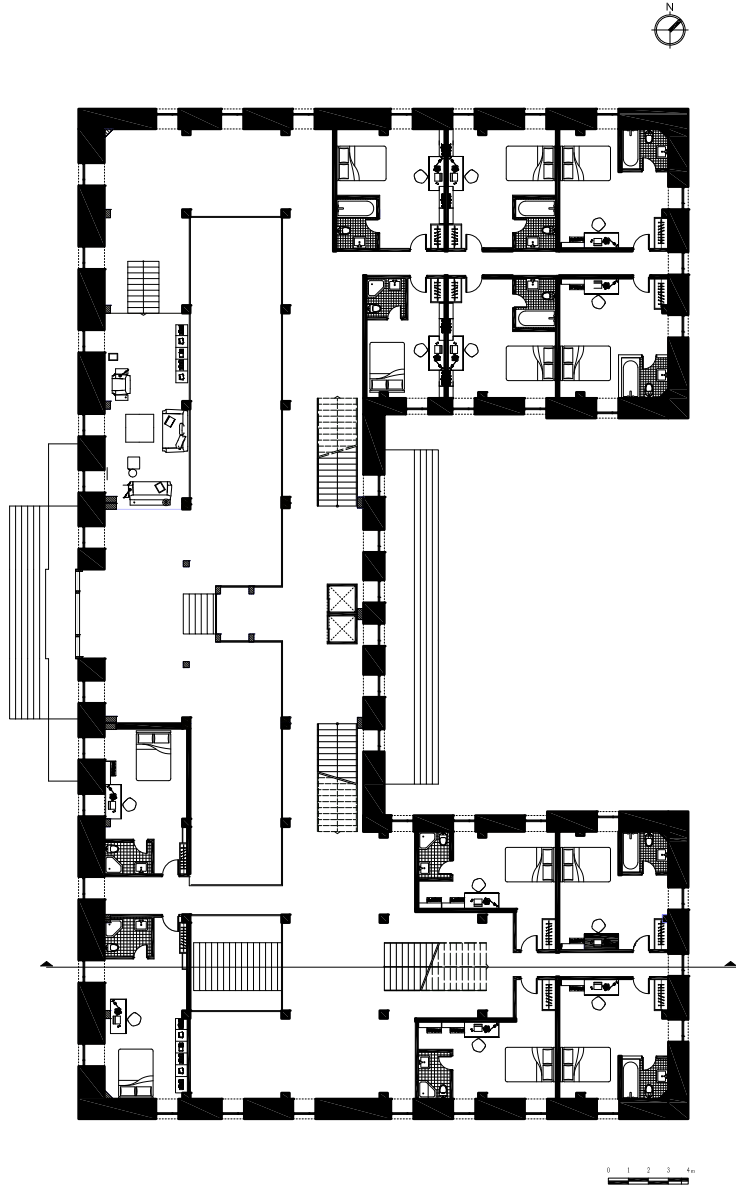

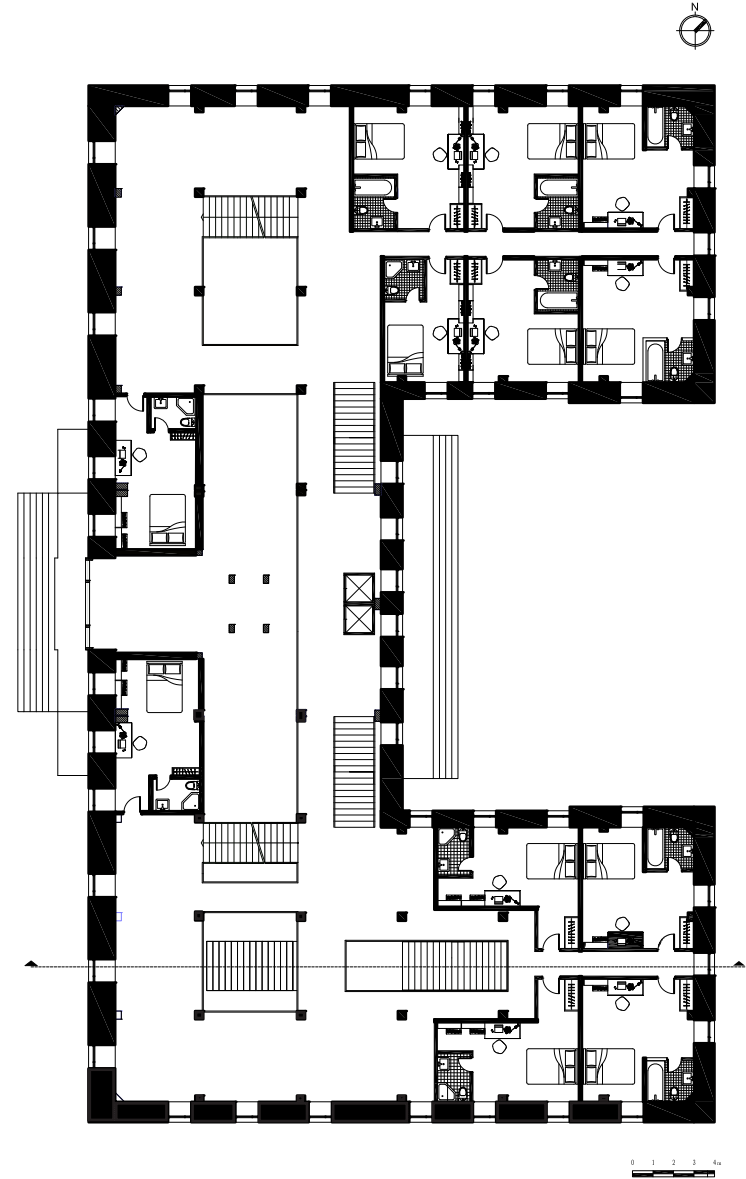
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΚΙΝΗΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΟΡΟΦΩΝ

ΚΑΤΩΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ

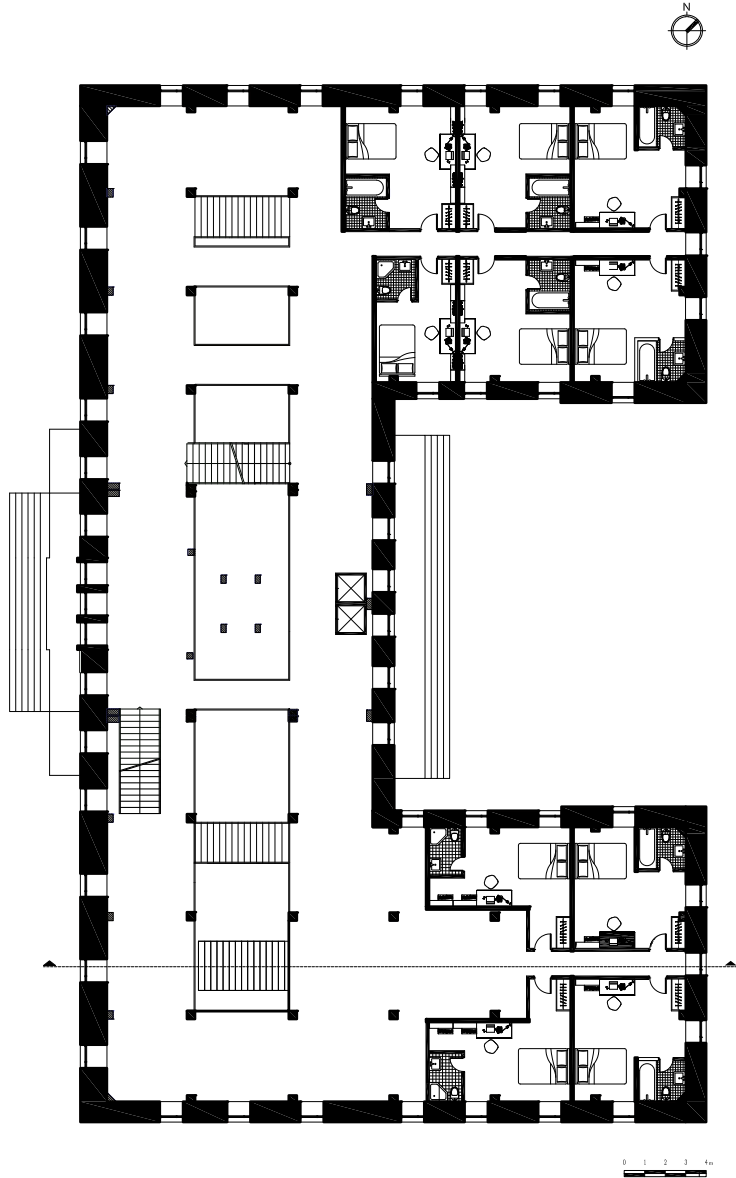

ΚΑΤΩΨΗ 1ου ΟΡΟΦΟΥ

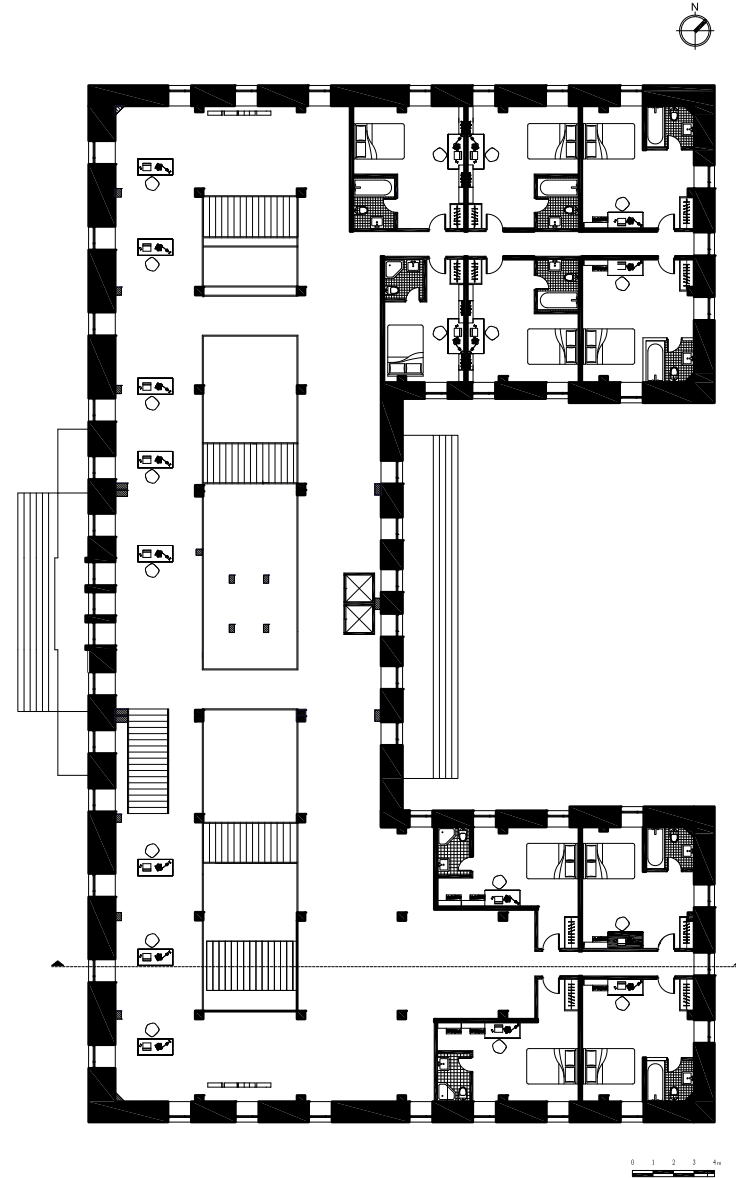

ΚΑΤΩΨΗ 2ου ΟΡΟΦΟΥ

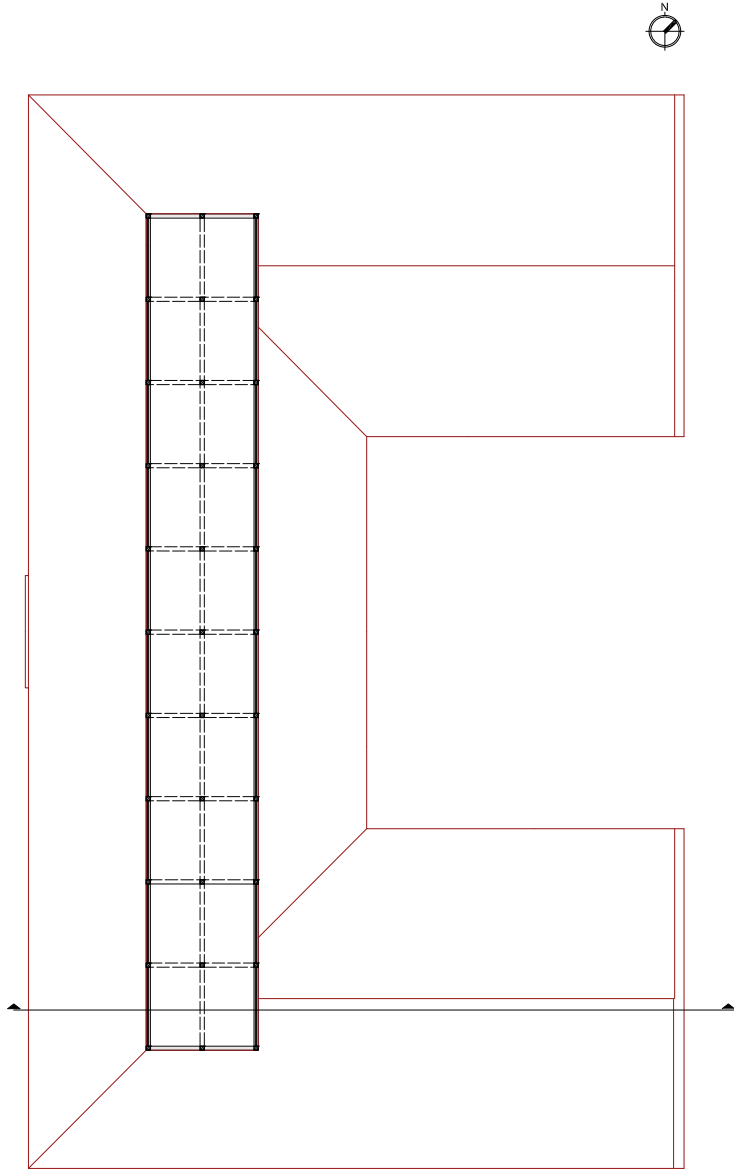

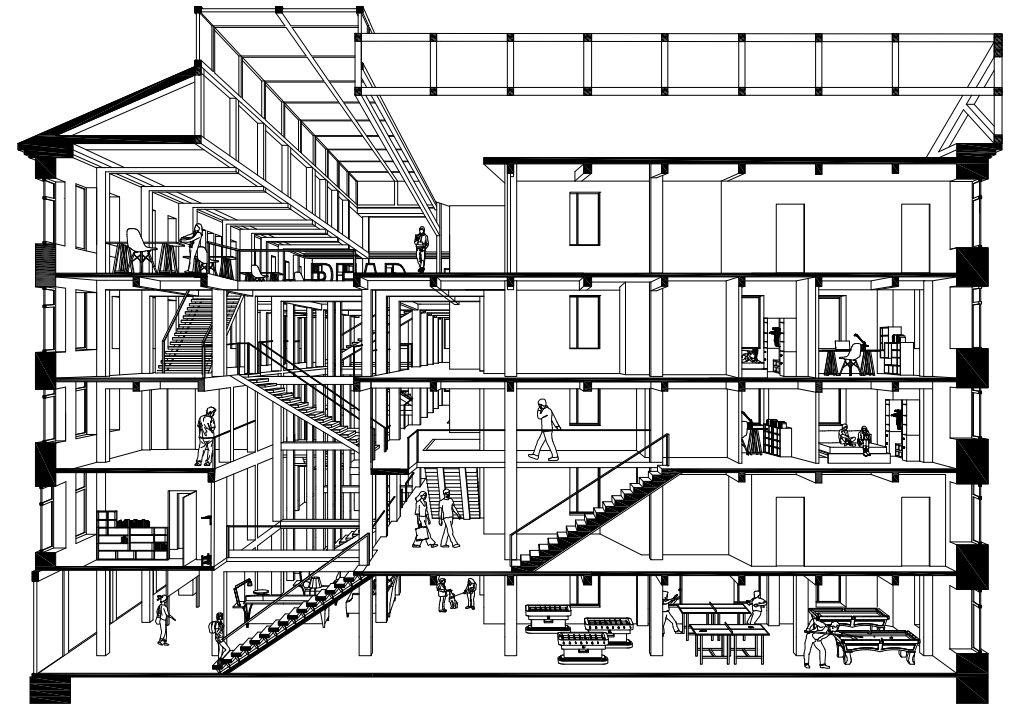
ΚΑΤΩΦΗ 3ου ΟΡΟΦΟΥ

ΚΑΤΩΦΗ 4ου ΟΡΟΦΟΥ

ΚΑΤΩΨΗ ΣΤΕΓΗΣ

ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΟΜΗ

ΕΠΕΜΒΑΣΗ

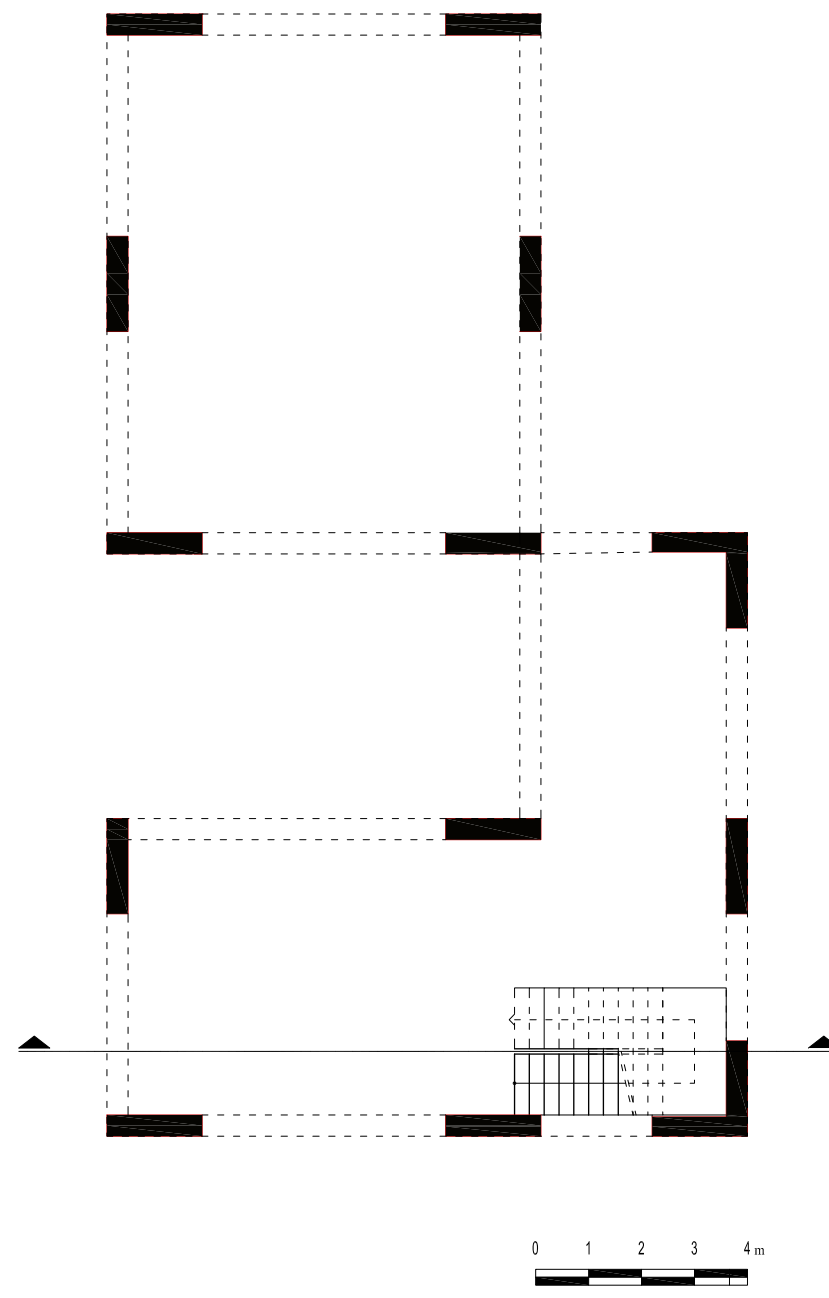
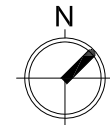
ΗΜΙΤΕΛΟΥΣ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣ

Όσον αφορά τις ημιτελείς οικοδομές εντοπίζονται διάσπαρτα στον αστικό ιστό του Βόλου. Ο αριθμός τους αυξήθηκε δραματικά με την αρχή της οικονομικής κρίσης, όπου «πάγωσαν» οι διαδικασίες των κατασκευών.

Ως αποτέλεσμα διάσπαρτα κουφάρια που περιμένουν να παραλάβουν χρήσεις και να γεμίσουν με ζωή. «Γιαπί» σημαίνει δομή στα τούρκικα. Είναι λοιπόν μια δομή που απαρτίζεται από κολώνες δοκάρια προβόλους και ενίοτε κλιμακοστάσια και σεελάχιστες περιπτώσεις παρατηρούνται στοιχεία πλήρωσης των κολώνων μεταξύ τους.

Ένα σύνολο δομικών στοιχείων που βρίσκονται σε αναμονή για να καλυφθούν και να μπορέσουν να λειτουργήσουν ξανά και να ενταχθούν και αυτά στην πόλη σαν τα όμορά τους.

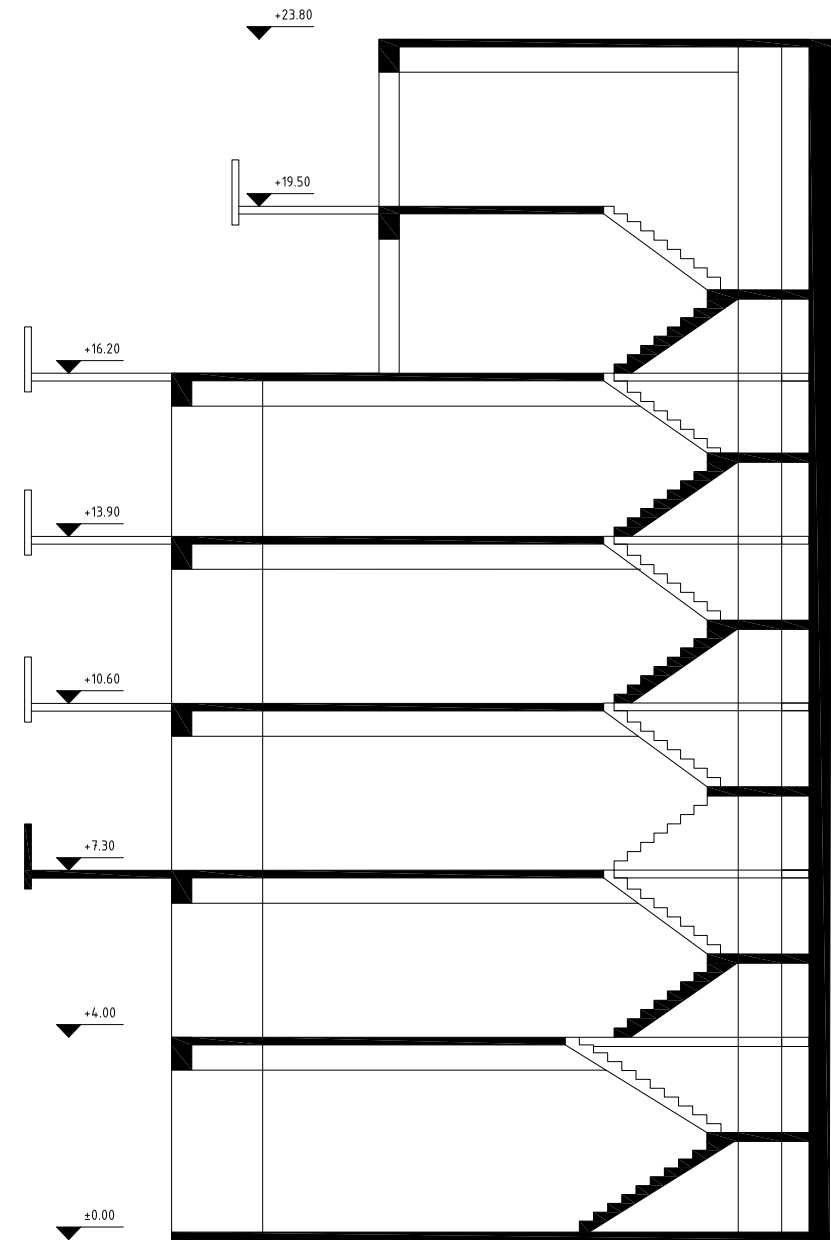

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ

ΤΥΠΙΚΗ ΚΑΤΩΨΗ ΟΡΟΦΟΥ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ

ΤΥΠΙΚΗ ΤΟΜΗ ΟΡΟΦΩΝ

ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΒΑΣΙΚΟΙ ΧΕΙΡΙΣΜΟΙ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ

Η έννοια του ρούχου και της επιφάνειας, σε συνδυασμό με τον δομικό σκελετό του κτιρίου αποτελούν τα βασικά συνθετικά χαρακτηριστικά της πρότασης.

Πιο συγκεκριμένα, γίνεται η προβολή των δομικών στοιχείων του κτιρίου που σχηματίζουν τον δομικό του κάναβο με μια πιο ελαφριά κατασκευή, μεταλλική. Προβάλλονται μέχρι να συναντήσουν τους πρόβλους. Η επόμενη κίνηση αποτελείται από την κάλυψη του δεύτερου αυτού καννάβου με ένα σύγχρονο διάτρητο υλικό. Μέσω της κάλυψης αυτής δίνεται έμφαση στην κατασκευή. Ταυτόχρονα δημιουργείται μια ατμόσφαιρα πίσω από το διάτρητο υλικό που λειτουργεί σαν «ρούχο» χωρίς να είναι δομημένο. Οι πρόβλοι πλέον αποτελούν τους ενδιάμεσους χώρους από τους οποίους επικοινωνούν με το υπόλοιπο κτίριο. Το επίπεδο του ισογείου χαρακτηρίζεται από διαφάνεια στο επίπεδο του δρόμου, αποδεικνύοντας την εξωστρέφεια του κτιρίου και χαρίζοντας δυναμική στην αρχική του κατάσταση. Ενώ η προβολή του μεταλλικού καννάβου δημιουργεί την αίσθηση της στοάς πριν τη είσοδο του κτιρίου. Προγραμματικά δίνονται χρήσεις κοινές για τους ενοίκους αλλά και για τους πολίτες, καθώς και όλους τους φοιτητές.

Ο δεύτερος δομικός κάναβος φτάνει μέχρι τον όροφο της απόληξης του κλιμακοστασίου. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, η μορφή του ιδεατού στερεού, χαρακτηριστικό μορφολογικό χαρακτηριστικό της πολυκατοικίας, να αλλάζει. Μετατρέπεται σε χώρο συνεύρεσης και εκτόνωσης των ενοίκων. Τέλος η απόληξη του κλιμακοστασίου συνεχίζεται με μια μεταλλική κατασκευή που έχει την δομή του παρατηρητηρίου. Καταλήγει σε ένα πρόβολο επενδυμένο με τον μεταλλικό διάτρητο υλικό και ο θεατής έχει την δυνατότητα να απαθανατίσει την πόλη του Βόλου και το πώς αυτή μεταμορφώνεται, από ψηλά.

Η επανάχρηση των ημιτελών οικοδομών μέσω των Πανεπιστημίων θα ήταν κάπως ουτοπικό σε μια κοινωνία που υποφέρει την περίοδο της κρίσης. Προτείνεται ένα επιχειρηματικό πλάνο, που σκοπό έχει να ικανοποιήσει και τους ενδιαφερόμενους, το πανεπιστήμιο και τον ιδιοκτήτη. Η πρόταση παρουσιάζει μια άλλη έννοια της αντιπαροχής, βάση της οποίας το πανεπιστήμιο λειτουργεί σαν εργολάβος, αναλαμβάνοντας την κατασκευή των οικοδομών και την μετατροπή τους σε φοιτητικές κατοικίες, ενώ από τον ιδιοκτήτη ζητά τα έσοδα κατοικιών για 6 χρόνια. Μετά το πέρας του προγράμματος, ο ιδιοκτήτης πέρνει πίσω την ιδιοκτησία του, χτισμένη πια και έτοιμη να κατοιξηθεί, ενώ το πανεπιστήμιο θα αποδειχθεί κερδοφόρο.

Δεδομένα στοιχεία πρότασης:

- 45 ημιτελής οικοδομές (βάση στοιχείων αποτύπωσης)
- 480 m² / οικοδομή (βάση στοιχείων αποτύπωσης)
- 17 m² / δωμάτιο φοιτητή (βάση σχεδιαστικής πρότασης)
- 120e /μήνα ως ανώτερο ενοίκιο/ φοιτητή
- 72 μήνες (6 χρόνια) η διάρκεια του προγράμματος

$$45 \text{ οικοδομές} \times 480 \text{ m}^2 = 21.600 \text{ m}^2$$

$$21.600 \text{ m}^2 / 17 \text{ m}^2 \text{ (δωματίου)} = 1270 \text{ δωμάτια}$$

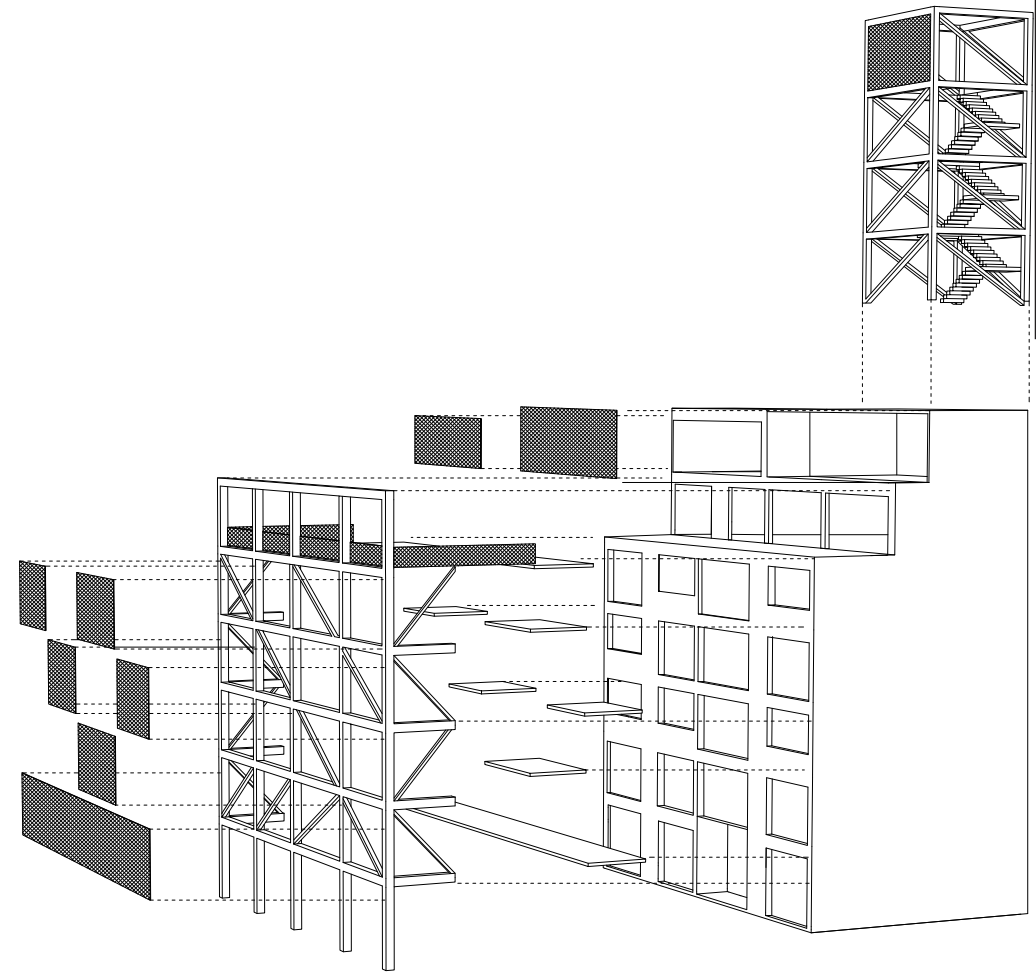
$$1270 \text{ δωμάτια} \times 120\text{e} / \text{μήνα} = 152.400\text{e} / \text{μήνα}$$

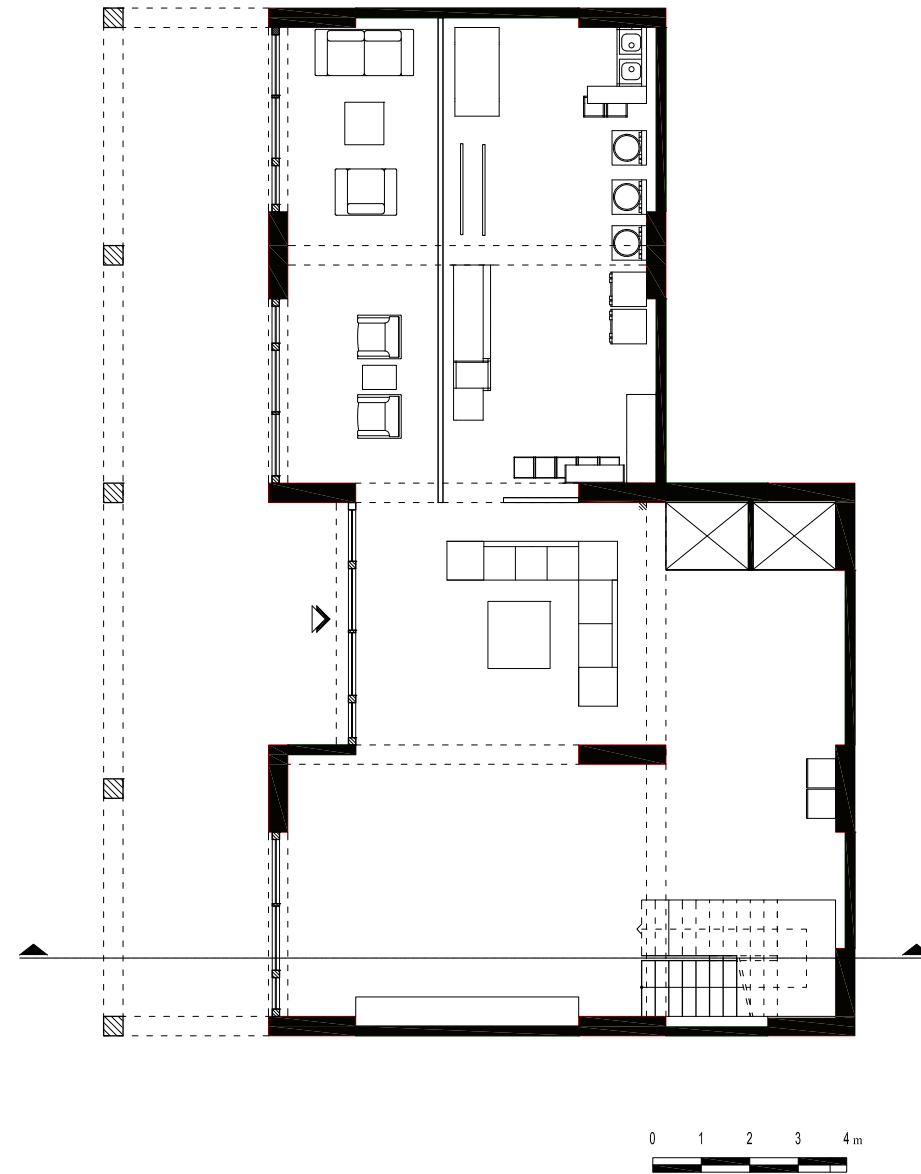
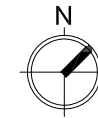
$$\times 12 \text{ (μήνες)}$$

$$1.828.800\text{e} / \text{χρόνο}$$

$$\times 6 \text{ (χρόνια)}$$

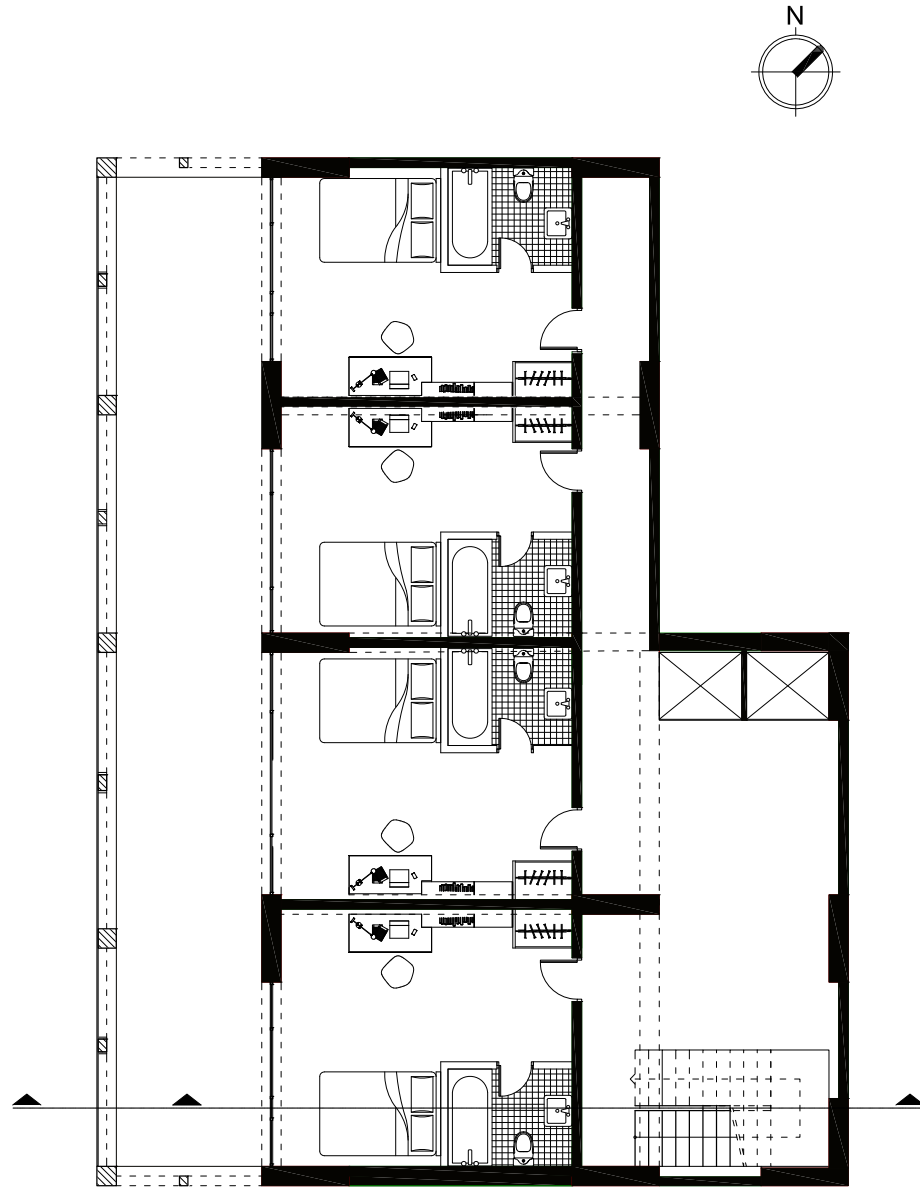
$$10.972.800 \text{ e}$$

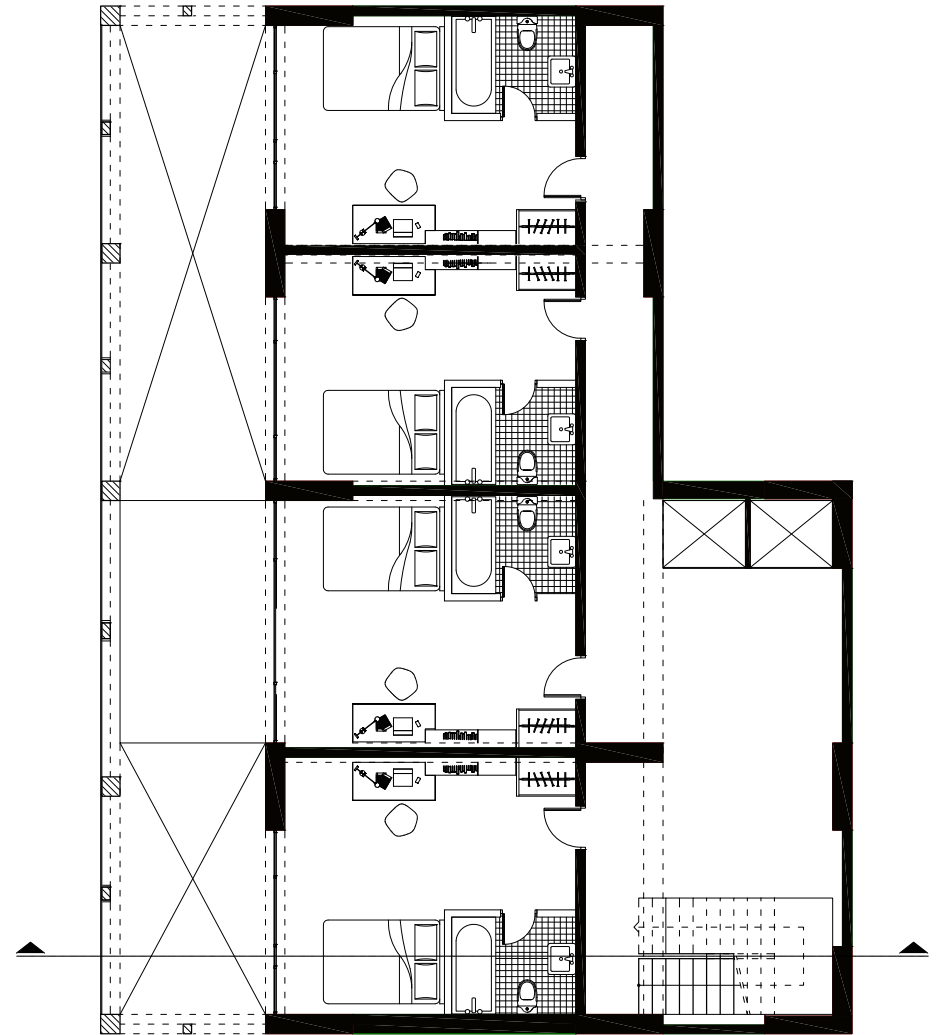
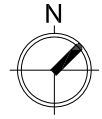
ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ

ΚΑΤΩΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ

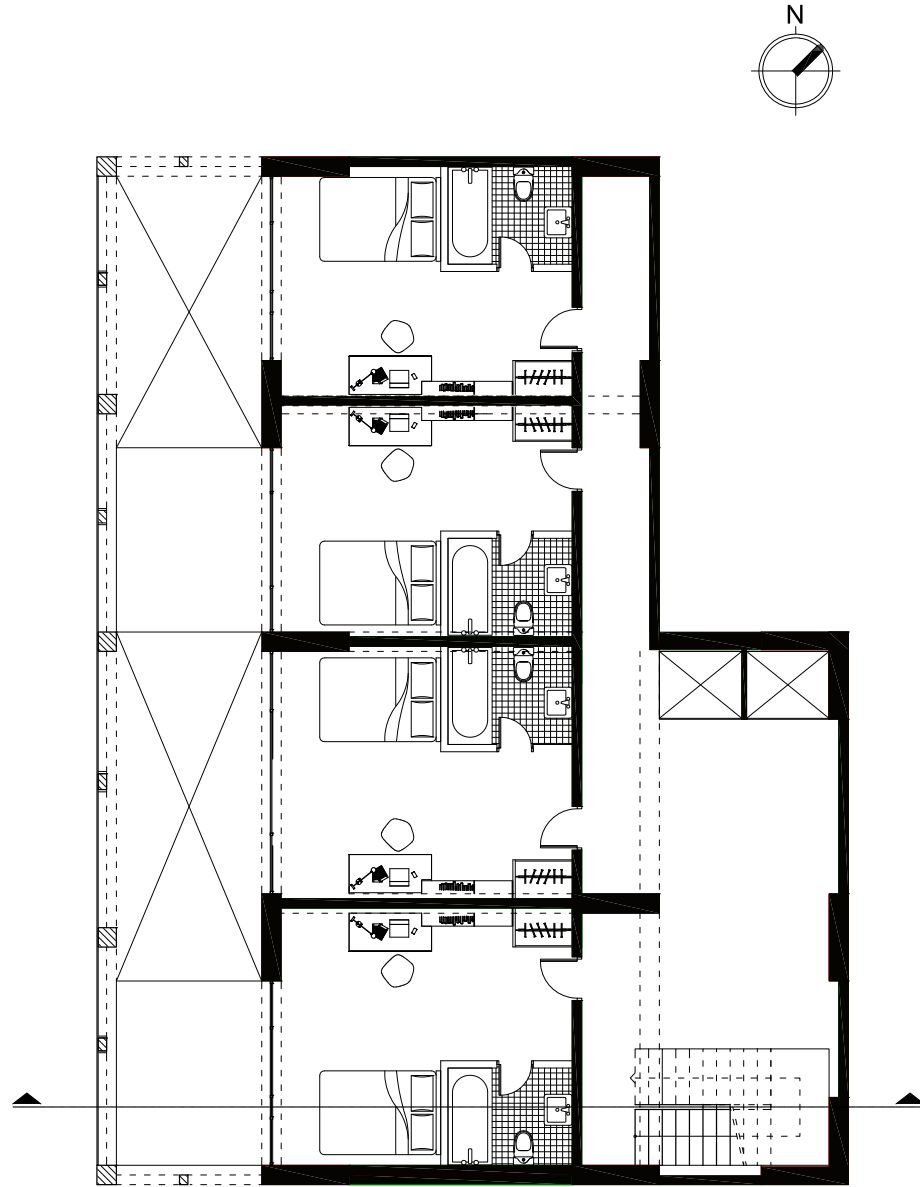
0 1 2 3 4 m

ΚΑΤΩΦΗ 1ου ΟΡΟΦΟΥ

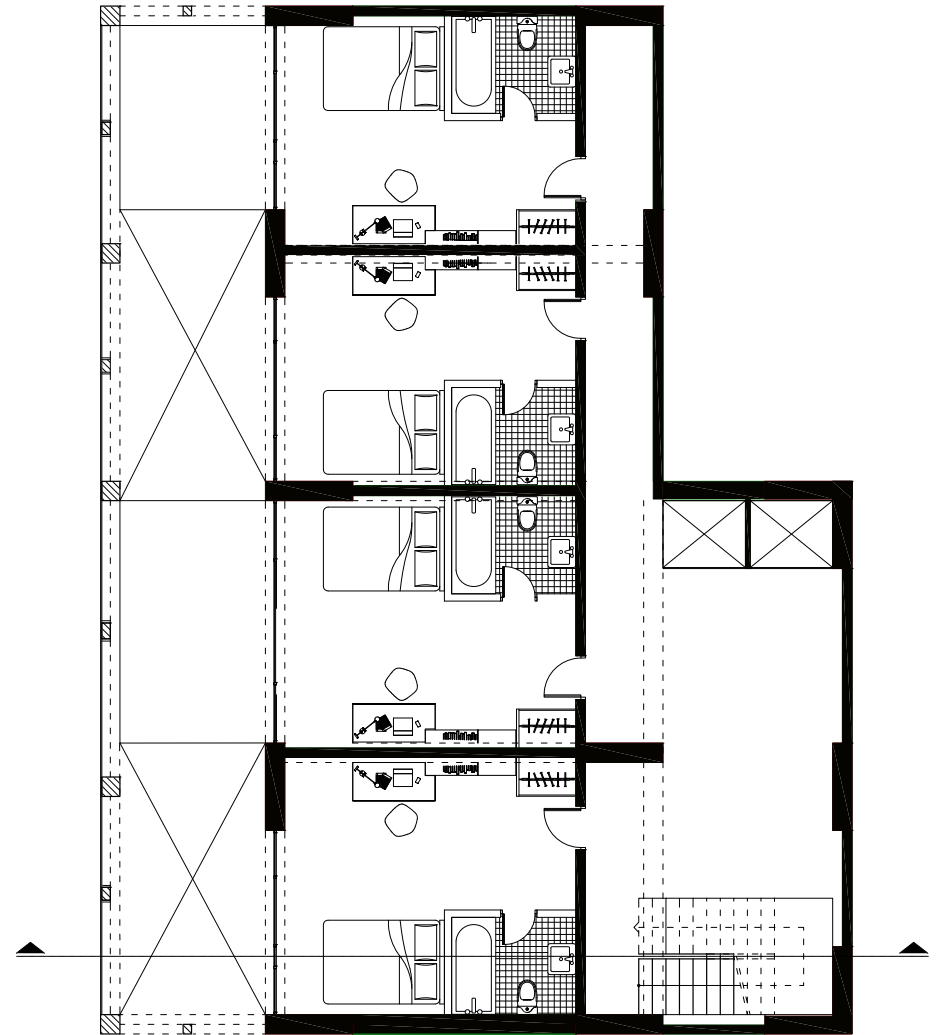
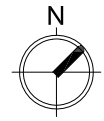
0 1 2 3 4 m

ΚΑΤΩΦΗ 2ου ΟΡΟΦΟΥ

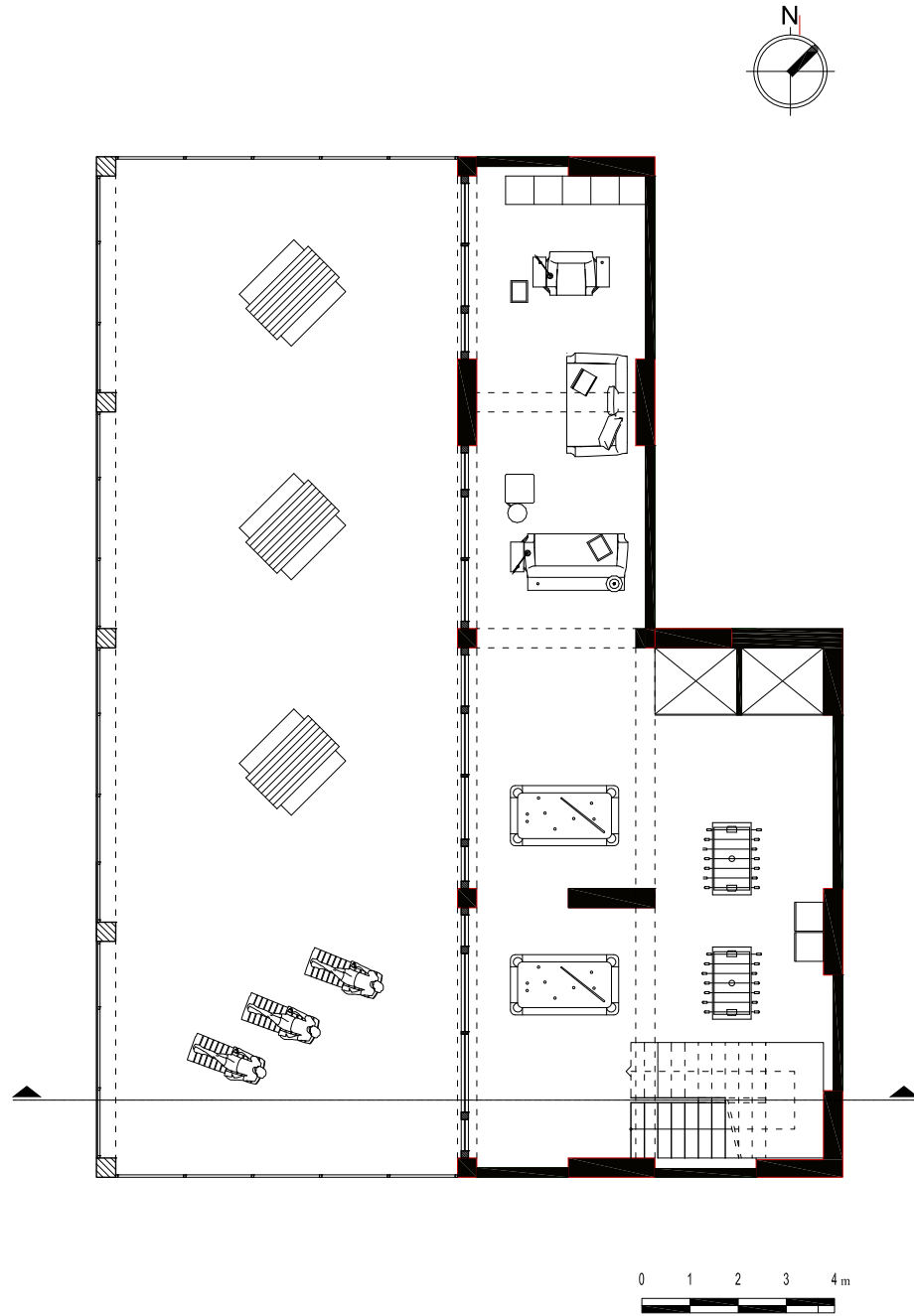
0 1 2 3 4 m

ΚΑΤΩΦΗ 3ου ΟΡΟΦΟΥ

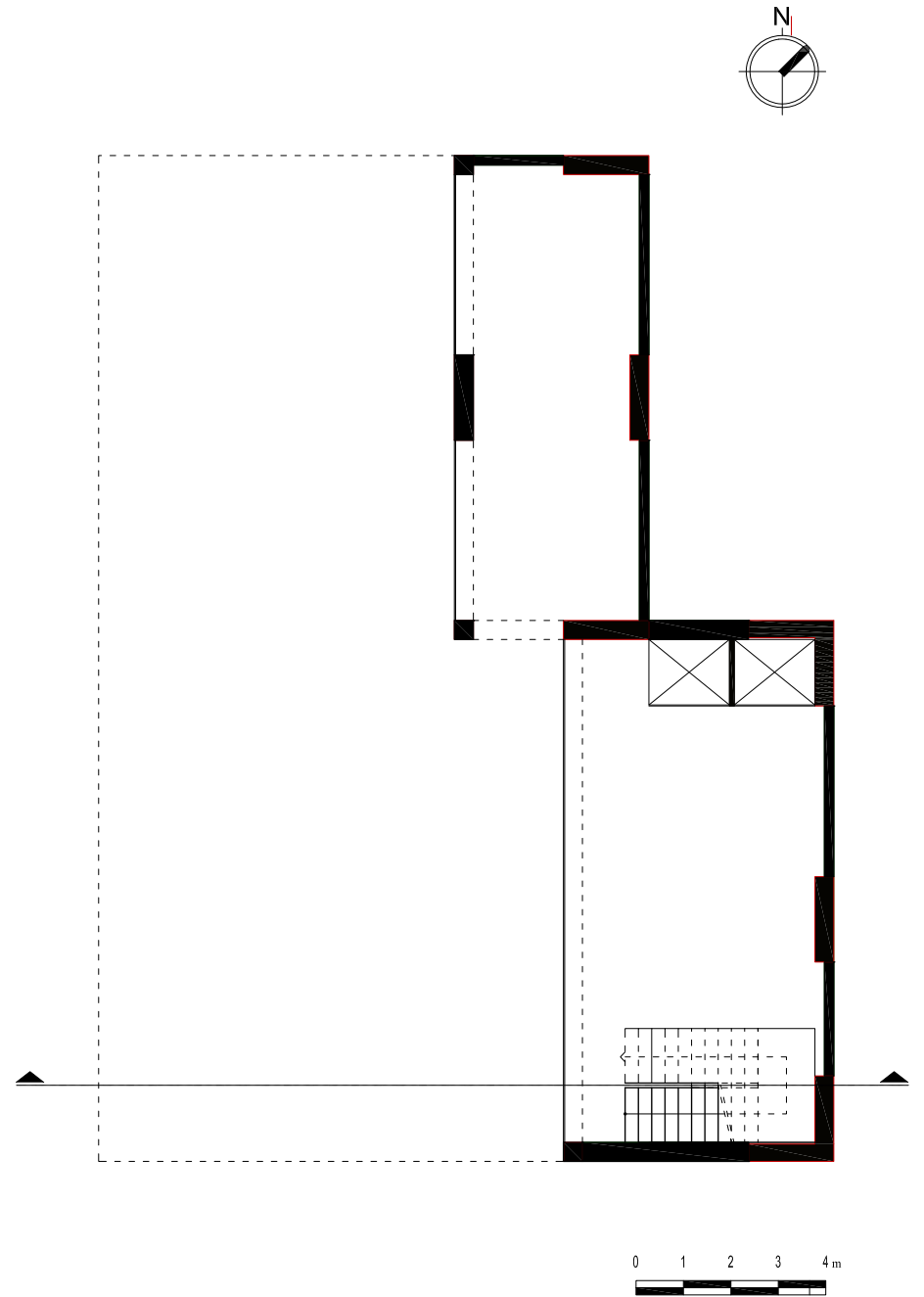

0 1 2 3 4 m

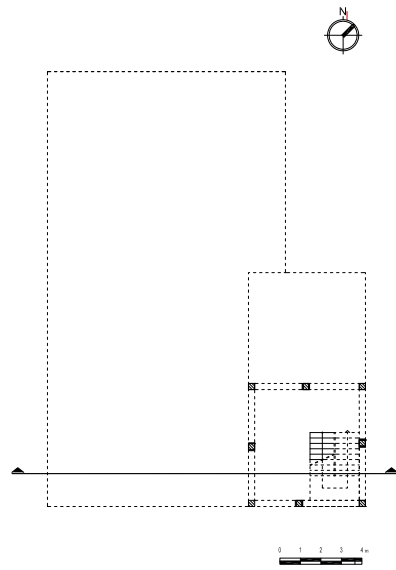
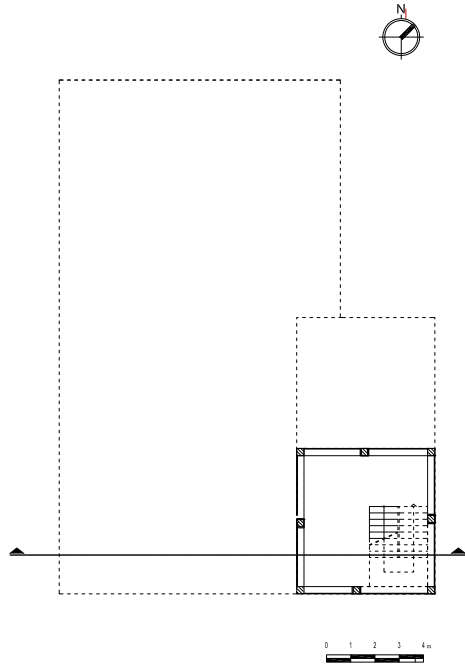
ΚΑΤΩΦΗ 4ου ΟΡΟΦΟΥ

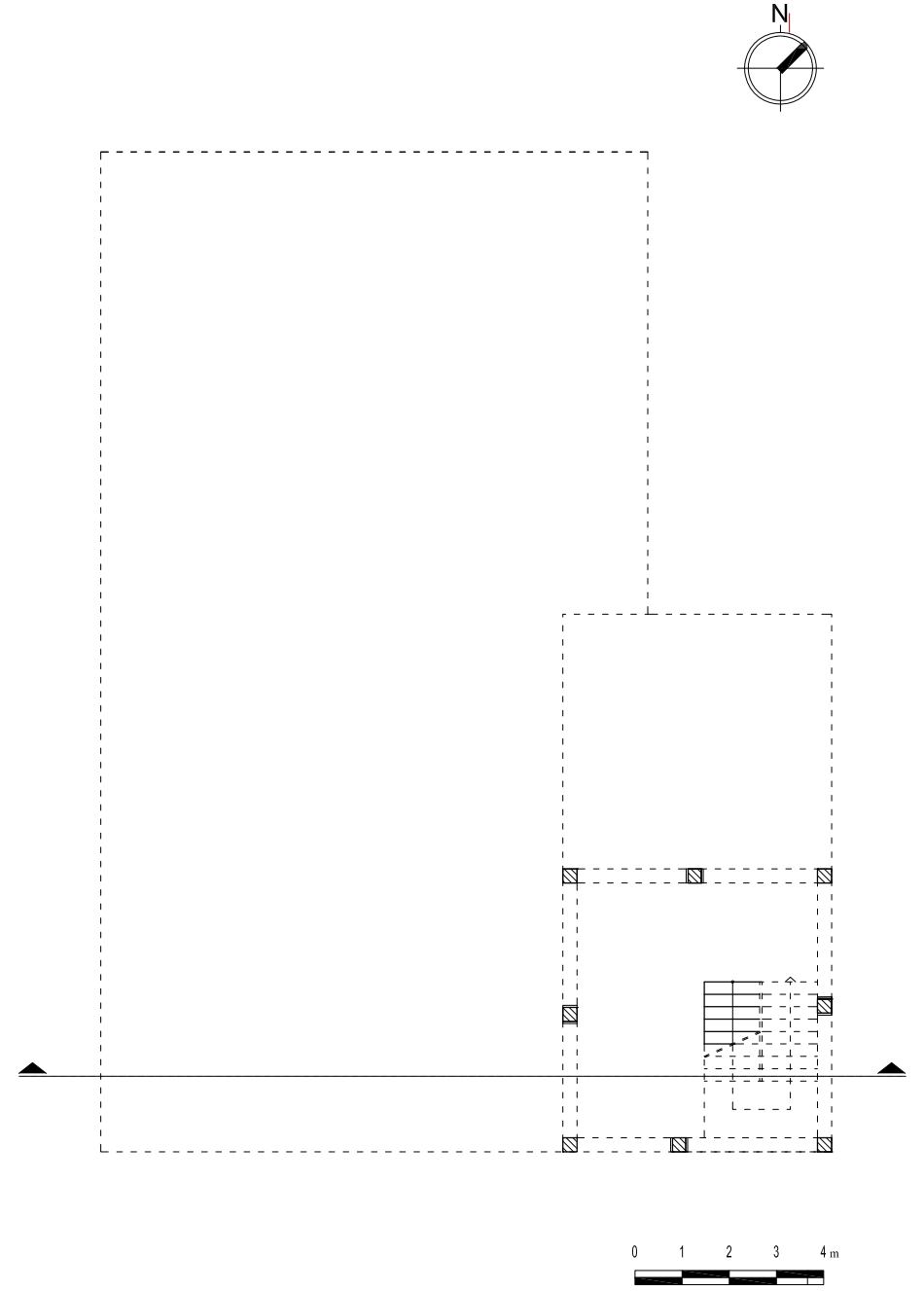
ΚΑΤΩΗ 5ου ΟΡΟΦΟΥ

ΚΑΤΩΗ 6ου ΟΡΟΦΟΥ

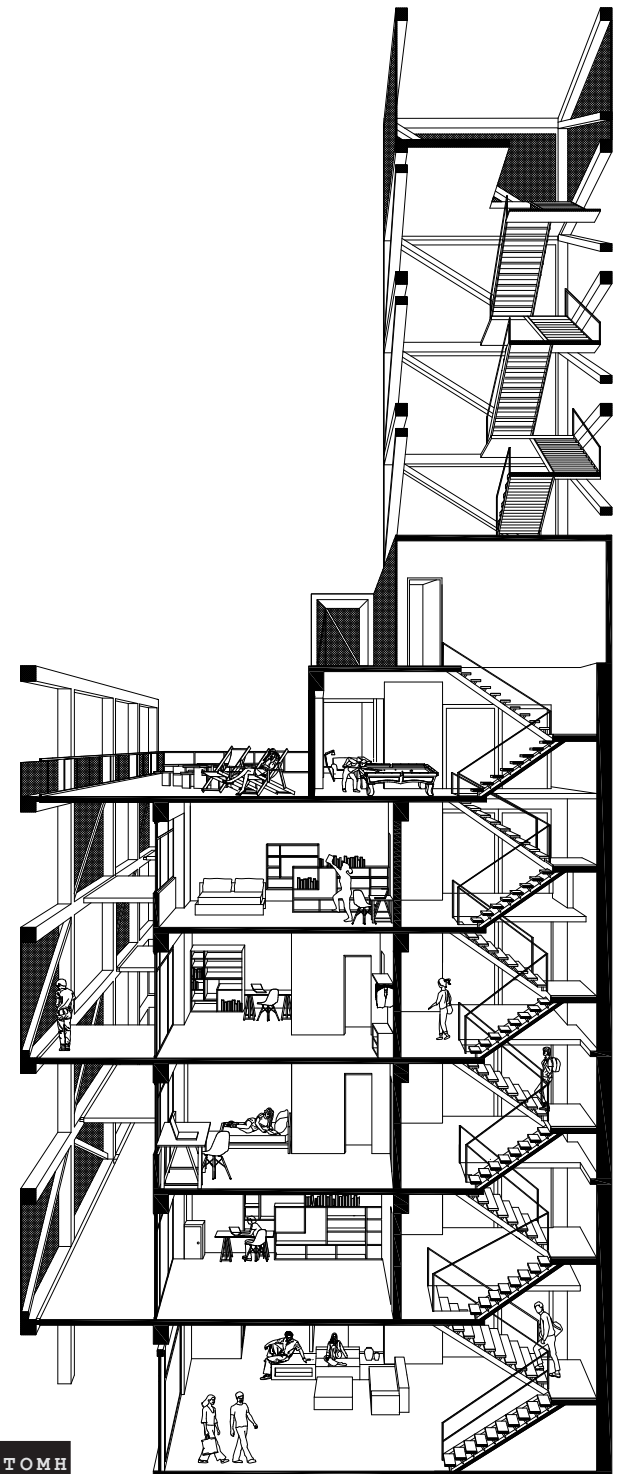

ΚΑΤΩΦΕΙΣ 7ου ΚΑΙ 8ου ΟΡΟΦΟΥ

ΚΑΤΩΦΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟΥ

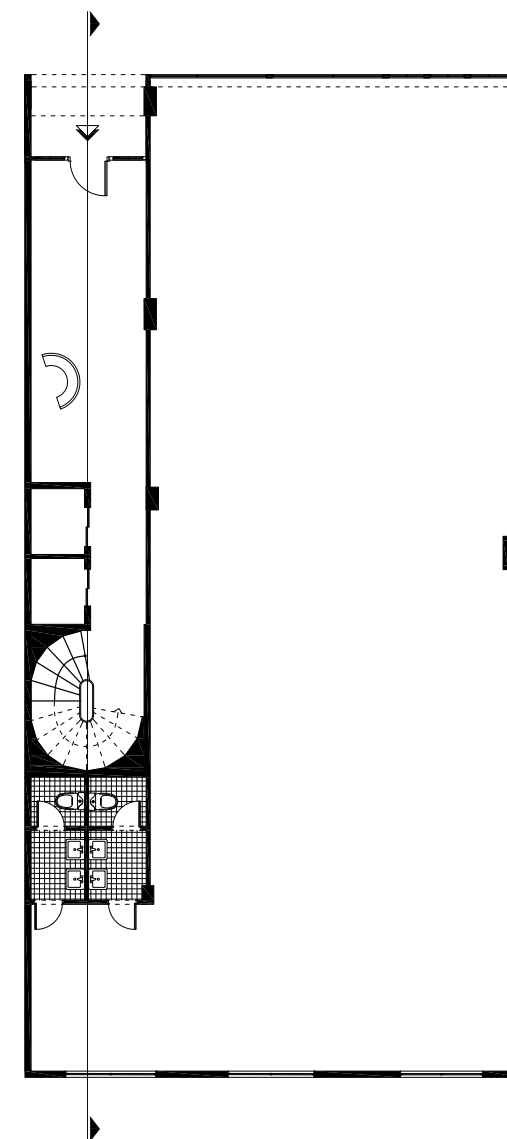
ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΟΜΗ

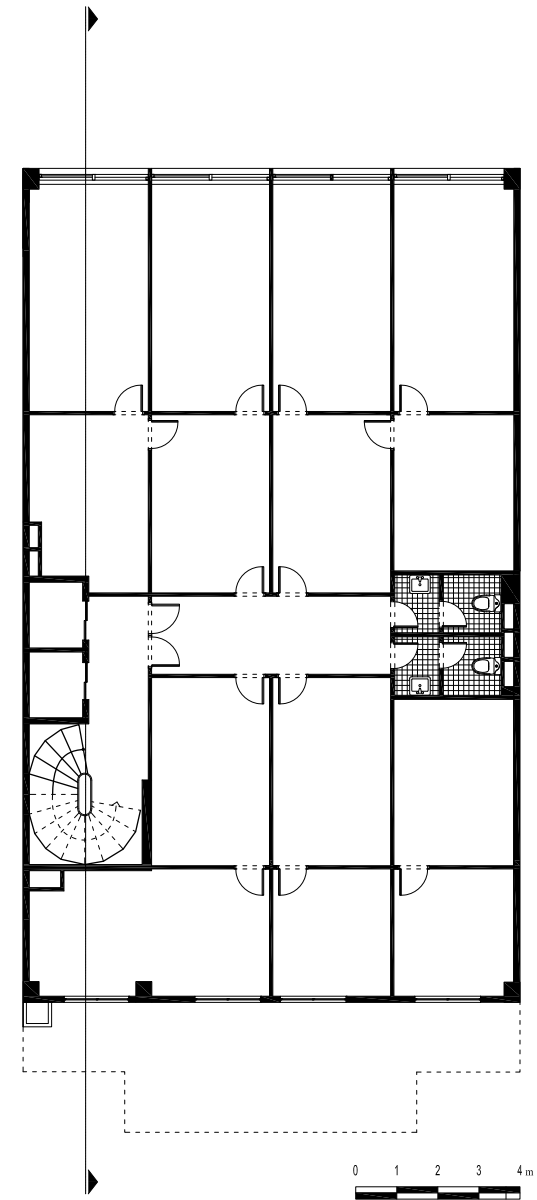
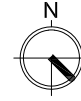
ΕΠΕΜΒΑΣΗ
ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ

Τα ιδιωτικά κτίρια αφορούν καταστήματα κυρίως και χώρους που στέγαζαν κάποια οικονομική δραστηριότητα. Ο παρελθοντικός χρόνος αποδίδεται στο γεγονός ότι οι χρήσεις αυτές πια έχουν διακοπεί ως συνέπεια της οικονομικής κρίσης. Παρατηρείται πως σε μικρές πόλεις, το φαινόμενο των κλειστών καταστημάτων και εγκαταλελειμμένων γραφείων είναι πιο έντονο, καθώς η έκτασή τους περιορίζεται σε μια περιοχή. Έτσι λοιπόν σημειώνεται μεγάλος αριθμός κενών χώρων στο εμπορικό κέντρο και στους εμπορικούς δρόμους, αλλά και περιφερειακά, όπου τα συνοικιακά καταστήματα και γραφεία, η οικονομική κρίση τα διέλυσε ολοσχερώς. Επιπροσθέτως, είναι γεγονός, πως στο επίπεδο των εμπορικών δρόμων, τα καταστήματα αδειάζουν, αλλά επανέρχονται στην οικονομική δραστηριότητα τους σύντομα, τις περισσότερες φορές με άλλου είδους χρήσεις. Από την άλλη, όσο το φαινόμενο της οικονομικής κρίσης εντείνεται, εγκαταλείπονται ολόκληρες ή μερικώς πολυκατοικίες και κτίρια γραφείων, με αποτέλεσμα να ελκύουν παράνομες δραστηριότητες, δημιουργώντας προβλήματα στους εναπομείναντα ενοίκους. Μια πολυκατοικία ή ένα κτίριο γραφείων στο κέντρο της πόλης λόγω της αρχιτεκτονικής του και την υπόστασή του στον αστικό ιστό δεν είναι ιδιαίτερα εξωστρεφής. Είναι επισκέψιμα μόνο για συγκεκριμένες χρήσεις και συγκεκριμένες ομάδες ανθρώπων.

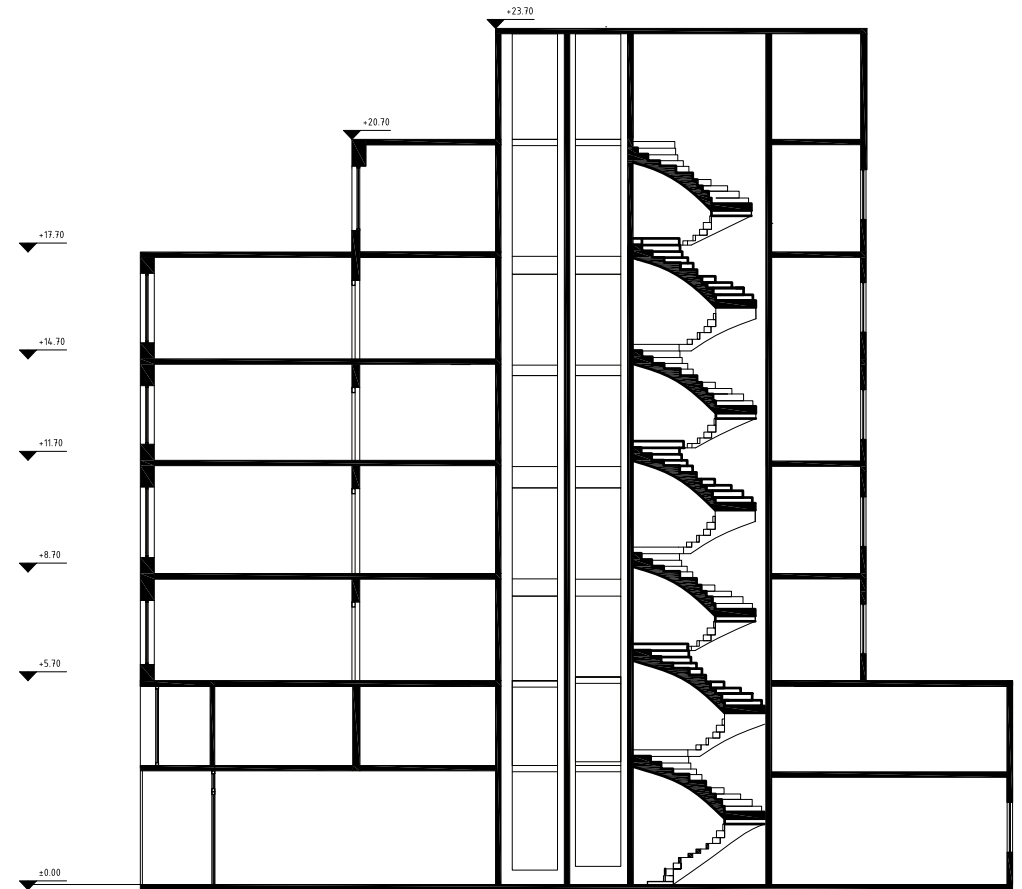
Μια πολυκατοικία ή ένα κτίριο γραφείων στο κέντρο της πόλης λόγω της αρχιτεκτονικής του και την υπόστασή του στον αστικό ιστό δεν είναι ιδιαίτερα εξωστρεφής. Είναι επισκέψιμα μόνο για συγκεκριμένες χρήσεις και συγκεκριμένες ομάδες ανθρώπων. Το κτίριο επέμβασης απαρτίζεται από πέντε ορόφους. Για τα δεδομένα του κέντρου του Βόλου είναι από τα πιο ψηλά κτίρια. Αποτελεί δείγμα μονέρνας αρχιτεκτονικής της δεκαετίας του 80' κτιρίου γραφείων και καταστημάτων. Πιο συγκεκριμένα, όλος ο χώρος του ισόγειου απαρτίζεται από καταστήματα με τις αποθήκες τους στον ημιώροφο. Στον πρώτο και δεύτερο όροφο διατηρούνται ακόμα γραφεία λογιστικά και δικηγορικά, ενώ υπάρχουν και δύο αίθουσες φροντιστηρίου. Ο τρίτος και ο τέταρτος όροφος καθώς και το δώμα πλέον έχουν εγκαταλειφθεί. Κατά την διάρκεια της αποτύπωσης παρατηρήθηκαν σημάδια προσωρινής διαμονής στους τελευταίους ορόφους, ενώ τρίτο όροφο υπήρχαν κάποια άτομα που είχαν οικειοποιηθεί τον άδειο χώρο και διατηρούσαν ένα χώρο που έπαιζαν μουσική τις απογευματινές- βραδινές ώρες.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ

ΤΥΠΙΚΗ ΤΟΜΗ ΟΡΟΦΩΝ

ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΒΑΣΙΚΟΙ ΧΕΙΡΙΣΜΟΙ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

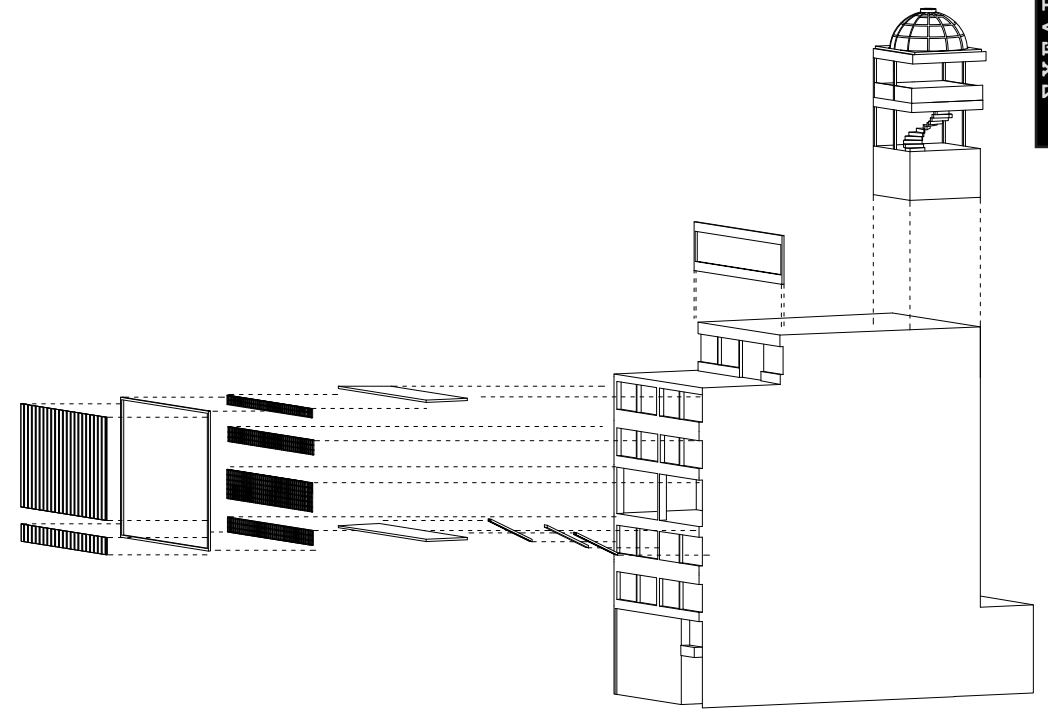
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ

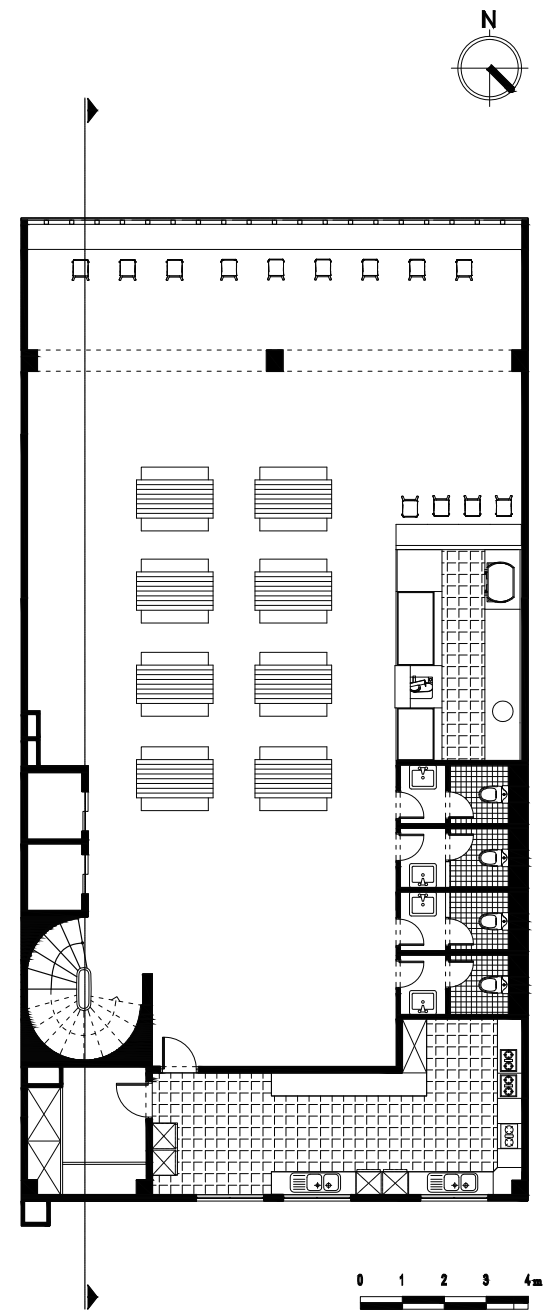

Προτείνεται λοιπόν η μεταβολή των κτιρίων αυτών σε ένα πιο εξωστρεφή χαρακτήρα. Ξεκινώντας προγραμματικά με χρήσεις περισσότερο δημόσιες του πανεπιστημίου, καθώς υποδεικνύονται μερικώς από την προηγούμενη χρήση του. Παράλληλα μέσω ενός σύγχρονου διαφανούς υλικού στην πρόσοψή του ολοκληρώνεται η αλλαγή του κτιρίου σε ένα πιο προσβάσιμο και ευχάριστο περιβάλλον.

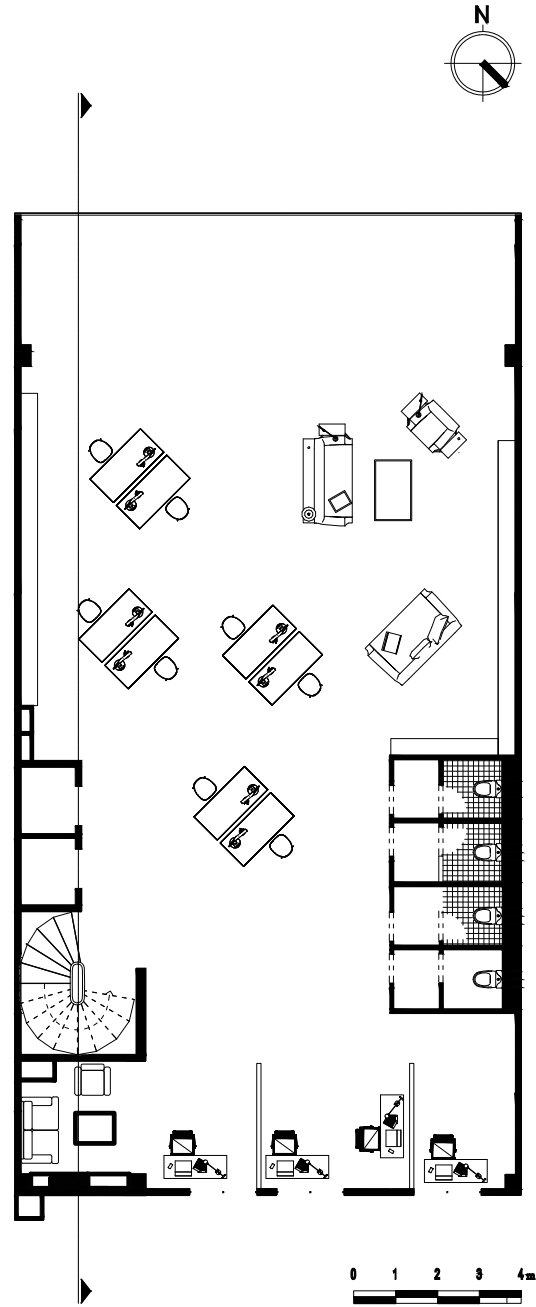
Λόγω των αυστηρών γραμμών που διατηρούνται στην όψη, προστίθενται ένα πρόβολος ο οποίος επενδύεται με ένα σύγχρονο διαφανή υλικό. Παράλληλα γίνεται η αντικατάσταση των στηθαίων μεταλλικό πλέγμα. Με την κίνηση αυτή επιτυγχάνεται η ανάγκη του κτιρίου να "φανεί" στους πολίτες της πόλης αι να λάβει μια διαφορετική υπόσταση σε αυτήν. Το νέο σύστημα της πρόσοψης καλύπτει τους ανενεργούς χώρους καταλήγοντας στο δώμα. Η απόληξη κλιμακοστασίου σε συνδυασμού με την μορφολογία του, ήταν έναυσμα ώστε να δημιουργηθεί μια κατασκευή και μια δεύτερη θολωτή απόληξη που δημιουργεί ένα ειδυλλιακό παρατηρητήριο της πόλης.

Οι όροφοι χωρίζονται προγραμματικά σε υπηρεσίες του πανεπιστημίου για την καλύτερη εξυπηρέτηση και καθημερινή ζωή των φοιτητών. Πιο συγκεκριμένα στον τρίτο όροφο διατηρείται ένας διαμορφωμένος χώρος εστιατορίου και πρόχειρου φαγητού. Στον τέταρτο τοποθετείται η βιβλιοθήκη και ο χώρος εκθέσεων και συζητήσεων, ενώ διαθέτει διαμορφωμένη αίθουσα προβολών. Στη συνέχεια στον πέμπτο όροφο βρίσκονται οι υπολογιστές και χώροι εκτόνωσης των χρηστών, ενώ το δώμα σε συνδυασμό με το μπαλκόνι που προκύπτει από το ιδεατό στερεό, τοποθετείται χώρος καφετέριας, μπαρ και χαλάρωσης.

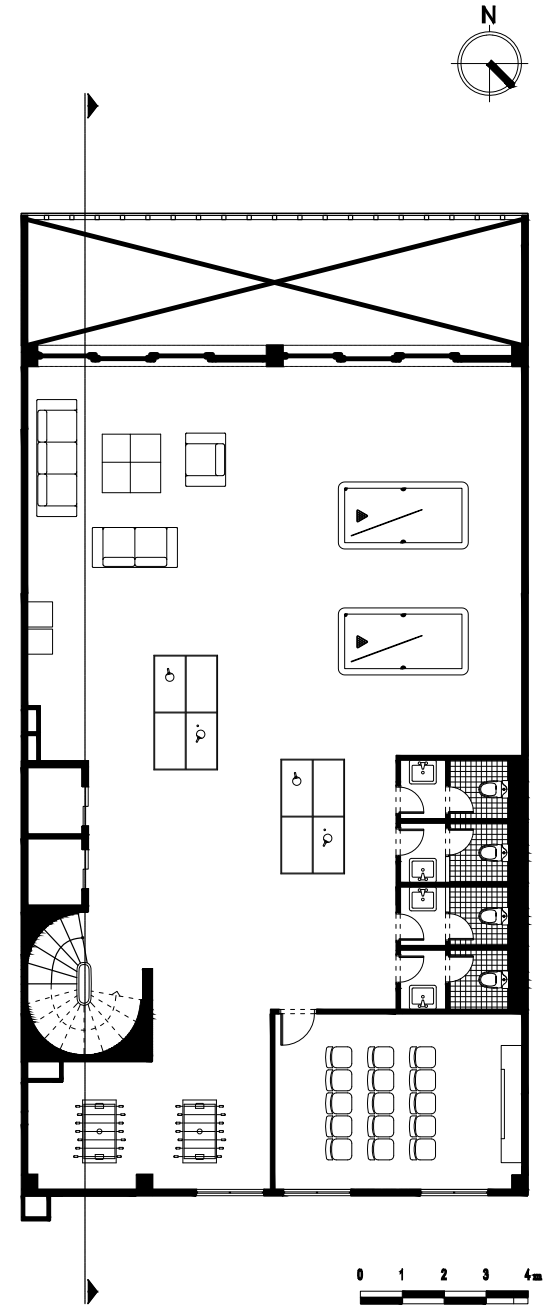

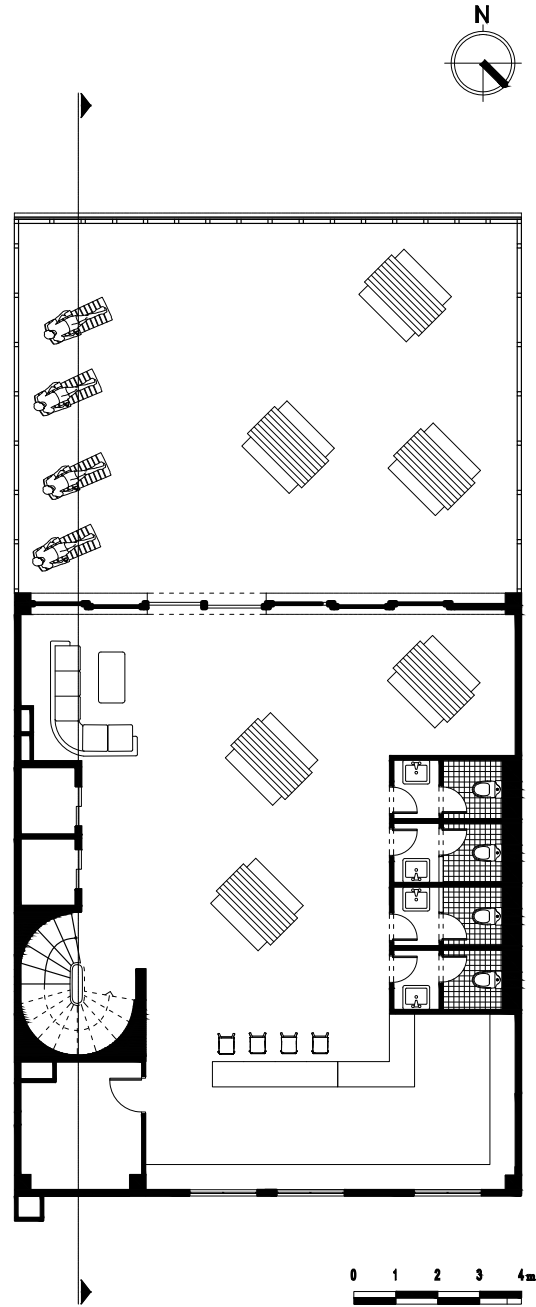
ΚΑΤΩΨΗ 3ου ΟΡΟΦΟΥ

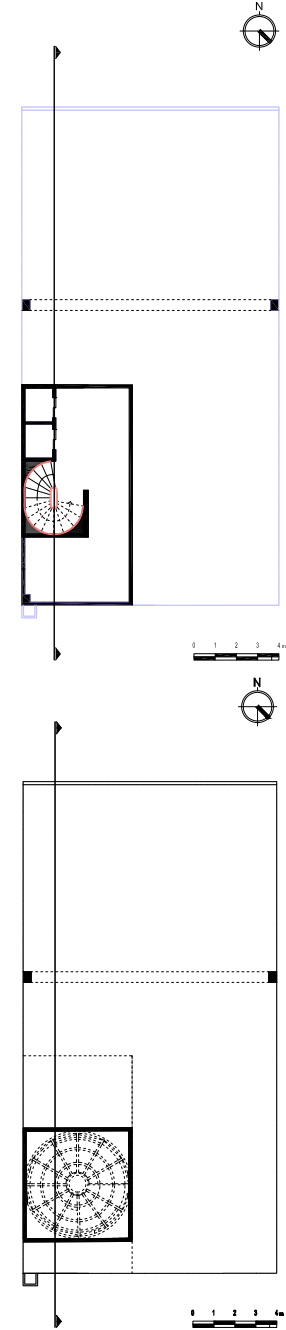
ΚΑΤΩΦΗ 4ου ΟΡΟΦΟΥ

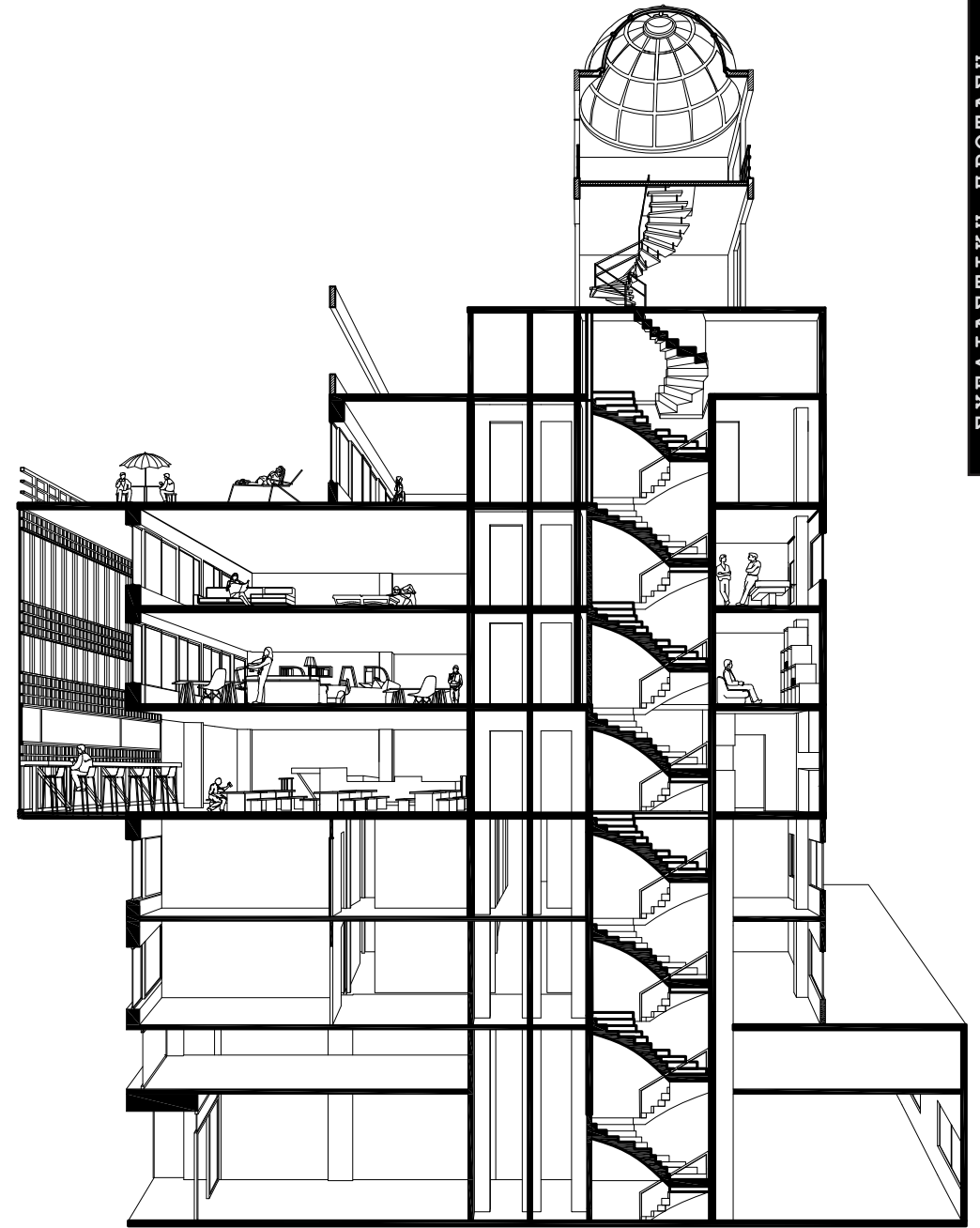
ΚΑΤΩΦΗ 5ου ΟΡΟΦΟΥ

ΚΑΤΩΨΗ 6ου ΟΡΟΦΟΥ

ΚΑΤΩΨΕΙΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟΥ

Στην διπλωματική αυτή αναφέρονται επεμβάσεις που σκοπό έχουν αρχικά να εντάξουν όσο γίνεται πιο ομαλά και επιτυχημένα τα σύγχρονα ερείπια στον ενεργό αστικό ιστό της πόλης. Προγραμματικά αυτό επιτυγχάνεται με την απόδοση χρήσεων του πανεπιστημίου. Το πανεπιστήμιο αποτελεί ζωτικής σημασίας παραγωγικό προϊόν μιας πόλης. Οι φοιτητές ανήκουν στην ενεργή ομάδα χρηστών μια υγιούς κοινωνίας, καθώς προσφέρουν πολλά- σε οικονομικό αρχικά επίπεδο και μετέπειτα σε κοινωνικό και πολιτισμικό. Αποτελούν την ελπίδα ενεργοποίησης ξανά αυτών των χώρων σε χώρους ζωτικούς και λειτουργικούς, ώστε να έχουν αντίκτυπο και στην γύρω περιοχή από την οποία απαρτίζονται και εν τέλει, αυτή είναι που τα προσδιορίζει και τα αναδεικνύει.

Ότι αφορά στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό των επεμβάσεων, επιχειρείται μια διαφορετική προσέγγιση από αυτή που υπάγουν τα ίδια τα κτίρια. Καθώς μέσα από την διαδικασία διερεύνησης των αιτιών που τα χαρακτηρίζουν ως σύγχρονα ερείπια, διαπιστώθηκε πως είναι τα ίδια τα κτίρια και οι κοινωνικοί και πολιτικοί θεσμοί που τα περιορίζουν στην σωστή και λειτουργική επανένταξή τους στην πόλη. Έτσι λοιπόν, δεν λαμβάνεται οτιδήποτε υπόψη από ιστορικά και κοινωνικά στοιχεία. Τα σύγχρονα ερείπια θεωρούνται κουφάρια, έτοιμα να παραλάβουν χρήσεις και να αποτελέσουν ένα συνδεδετικό κρίκο του παρελθόντος και του μέλλοντος.

Ως εκ τούτου, οι επεμβάσεις που προτείνονται έχουν σκοπό την αποποίηση του παρελθόντος που είναι υπαίτιο της ερείπωσης των κτιρίων. Αλλά μέσω των υλικών και των κινήσεων εξωστρέφειας, καθώς επίσης των εμφανών παρατηρητηρίων, έχουν ως απώτερο στόχο να σχεδιάσουν μια ολότητα της πόλης. Εκτενέστερα, ίσως σε μια μορφή και ένα brand που θα αποτελεί πόλο έλξης των φοιτητών και μακροπρόθεσμα τα σύγχρονα ερείπια πλέον θα έχουν τον χαρακτήρα του τοπόσημου.

Τα τελευταία χρόνια, η ελληνική και η πολεοδομική πραγματικότητα γνώρισαν άναρχες μορφές ανάπτυξης, οι οποίες συνοδεύτηκαν, στο επίπεδο της πόλης, από φαινόμενα ασυνέχειας και ετερογένειας. Αυτές οι διαδικασίες μετασχηματισμού της πόλης συχνά οδήγησαν σε νέκρωση της ιστορικής μνήμης, εξουδετερώνοντας τις αξίες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της παράδοσης. Η ταυτότητα της πόλης, υπόκειται σε μια στενή διαλλακτική μεταξύ παρελθόντος και μέλλοντος. Η ταυτότητα της πόλης πάντως δεν είναι αμετάβλητη, αλλάζει σύμφωνα με τους μετασχηματισμούς που αυτή υφίσταται, έτσι ώστε να μην αποτελεί ένα στατικό μοναδιαίο στοιχείο, αλλά να αποκτά αδιάσπαστη συνέχεια με τα όριά της.

Τα ερείπια δεν είναι μόνο χωρικά, αλλά πρωτίστως γεννιούνται μέσα από την φτωχοποίηση και την κατάρρευση των ιδεών, που προϋπάρχει της επερχόμενης καταστροφής, αλλά και την έλλειψη νέας προοπτικής, καθώς το πανεπιστήμιο οφείλει να διατηρεί μια ρίζα στην πραγματικότητα που μας περιβάλλει, αλλά και να αμφισβητεί, να ερευνά, να οραματίζεται έναν καλύτερο, ενίοτε και ουτοπικό κόσμο. Τα ερείπια είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με την νέα αστικότητα που έχει σκοπό να αποκαλυφθεί και μπορεί να αποτελέσει σημαντικό εργαλείο για το σχεδιασμό της πόλης και να παίξουν ένα σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση αυτής. Τα σύγχρονα ερείπια λειτουργούν ως αντίκτυπο στην κοινωνία δημιουργώντας στα ανθρώπινα υποκείμενα, το αίσθημα της εγκατάλειψης και της παρακμής. Οι χρήστες της πόλης πλέον θεωρούν πως είναι ανήμποροι να αντιμετωπίσουν μια σειρά εσωτερικών κρίσεων εν μέσω μιας γενικότερης κρίσης που απειλεί την καθημερινότητά τους. Η αρχιτεκτονική σε μια εποχή σύγχρονων ερειπίων θα πρέπει να επαναπροσδιορίσει τον ρόλο της ξανά και να λάβει θέση στον συσχετισμό των ηθικών αξιών που προβάλλουν τα σύγχρονα ερείπια με τις πραγματικές αξίες.

Είναι κοινός τόπος ότι σε περιόδους οικονομικής κρίσης δημιουργούνται νέες προϋποθέσεις και συχνά προκύπτουν ζητήματα για ανανέωση της αρχιτεκτονικής. Οι αρχιτέκτονες αναγκάζονται να επαναπροσδιορίσουν τον επαγγελματικό και κοινωνικό ρόλο τους, ενώ οι επιρροές στην αρχιτεκτονική εκπαίδευση κάθε άλλο, παρά αμελητέες μπορεί να θεωρηθούν. Σε γενικές γραμμές, η κρίση συχνά θέτει νέες προϋποθέσεις για την εξέλιξη της αρχιτεκτονικής κατά τις επόμενες δεκαετίες. Ψηλαφά τα ερείπια πλέον της ίδιας της νεωτερικότητας υπό το φως των νέων μεγάλων ανακατατάξεων, κοινωνικών και οικονομικών. Παράλληλα, συνιστά πάντοτε μια, ενίοτε επικίνδυνη, αναζήτηση για 'εικόνες που δεν έχει ακόμη δει', μια πραγματεία για τη σχέση του χρόνου με την ύλη όταν η παράμετρος, άνθρωπος αφαιρεθεί από την εξίσωση, για τα όρια αναπαράστασης και αφαίρεσης, για τις ραγδαίες κοινωνικές μεταλλάξεις που αφήνουν πίσω τους σύγχρονους ερειπιώνες. Η έννοια των σύγχρονων ερειπίων επιτρέπει να απεικονιστούν και να κατανοήσουν σημαντικές πτυχές της σύγχρονης πόλης. Αυτό μας επιτρέπει να βρούμε νέους τρόπους να βλέπουμε, να κατανοούμε το χειρισμό των σύγχρονων αυτών ερειπίων, για μια πόλη που θέλει να είναι οργανωμένη και σχεδιασμένη.

Aldo Rossi, *Η Αρχιτεκτονική της Πόλης*, UNIVERSITY STUDIO PRESS, Μετ: Βασιλική Πετρίδου, Επιμ. Λόης Παπαδόπουλος, Θεσσαλονίκη, 2001

Nina L. Dubin, *Futures and Ruins: Eighteenth-Century Paris and the Art of Hubert Robert*. Los Angeles: Getty Research Institute, 2010

Georg Simmel, Joachim Ritter, Ernst H. Gombrich, *Το Τοπίο*, εκδ. Ποταμός, Αθήνα, 2004

Hendry Lefebvre, *Δικαίωμα στην πόλη, χώρος και Πολιτική*. Εκδόσεις Κουκίδα, Μετ: Πάνος Τουρνικιώτης-Κλωντ Λωράν, Αθήνα, 2007

Paul Riccoeur, *Η μνήμη, Η ιστορία, Η λήθη*, εκδ. εταιρία Ινδικτός, Μετ: Ξενοφών Κομνηνός, Νοέμβριος 2013

Christian Norberg-Schulz, *Genious Loci: το πνεύμα του τόπου*,. Για μια φαινομενολογία της αρχιτεκτονικής, Μετ: Μίλιος Φραγκόπουλος, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Ε.Μ.Π, Νοεμβριος, 2009

George Simmel, *Two essays: The Handle and The Ruin*, 1911

Schönle A., *Ruins of Modernity*, Duke University Press, 2010

Michael Foucault, *Περί αλλιτνών χώρων (des espaces autres)*, *Ετεροτοπίες*, το κείμενο γράφτηκε στην Τυνησία το 1967 και δημοσιεύτηκε την άνοιξη του 1984.

David Harvey, *Η κατάσταση της μετανεωτερικότητας*, Εκδόσεις Μεταίχμιο, Μετ: Ελένη Αστερίου, 2007.

Salvatore Settis, *Το μέλλον του "κλασσικού"*, εκδοτική Νεφέλη, Μετ: Ανδρέας Γιακουμάτος, Αθήνα, 2006

Πάνος Κούρος, *Η Αιθητική του Αρχιτεκτονικού Ερειπίου,* Διδακτορική Διατριβή στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων του Α.Π.Θ, Αθήνα, 1999

Αριστείδης Αντονάς, *Το Αττικό Τοπίο και η Φαντασίωση της Απόκρυψης,* Αρχιτεκτονικά Θέματα, τ.28, 2004

Πάνος Κούρος, *Μνημονικές διαδράσεις ως πρακτικές σύγχρονης τέχνης στην πόλη,* Διάλογοι αρχιτεκτονικής μνήμης, περιοδικό «αρχιτέκτονες», τεύχος 45, Μάιος- Ιούνιος, 2004, σελ. 83-86.

Ιωάννης Κωτούλας, *Αστεοκτονία και μεταπολιτευτική ιδεολογία,* http://news.kathimerini.gr/4Dcgi/4D-cgi/_w_articles_civ_2_06/10/2012_497750

Α.Ι.-Δ Μεταξάς, *Η ρητορική των ερειπίων,* εκδόσεις Καστανιώτη, 2005

Φίλλιπος Δ. Δρακονταείδης, *Λόγος ερειπίων,* εκδόσεις Γαβριηλίδης, 2010

Βίλμα Χαστάογλου, *Βόλος , Πορτραίτο της πόλης τον 19ο και 20ο αιώνα ,* εκδόσεις Βόλος, Επτά βιβλία πολεοδομίας , Δημ.Καρύδης, 2007

Βιβλίο περιλήψεων συνεδρίου με τίτλο: *Μεταβολές και ανασηματοδοτήσεις στην Ελλάδα της κρίσης,* Πανεπιστήμια Θεσσαλίας, τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, 2013

ΚΩΣΤΟΥΛΑ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ
ΒΟΛΟΣ 2015